

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav sv tových d jin

Bakalá ská práce

Michal Kugler

Kriminalita a fungování policejních sil v Londýn ve druhé polovin 19. století

Crime Rate and the Functioning of the Police Forces in London
in the Second Half of the 19th Century

Vedoucí bakalá ské práce

Prof. PhDr. Martin Ková , Ph.D.

Praha 2016

Poděkování:

Rád bych poděkoval prof. PhDr. Martinu Kováčkovi, Ph.D. za odbornou pomoc při psaní této bakalářské práce, za rady a připomínky při její tvorbě, za trpělivost a ochotu po celou dobu tvorby bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyly předloženy k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne:

Podpis

Abstrakt

Autor se v bakalářské práci zaměřil na analýzu zločineckého podsvětí a fungování policejních sil v Londýně za vlády královny Viktorie. Na základě dobových pramenů analyzoval situaci v metropoli, činnost a metody působení kriminálních elementů a členů Metropolitní policie. Zároveň představil několik příkladů zločinného jednání a fungování policejní služby ve viktoriánském Londýně.

Bakalářská práce je rozdělena na čtyři části. V první se autor ve stručnosti soustředil na politickou, hospodářskou a sociální situaci od nástupu královny Viktorie na trůn v roce 1837. Druhá část zaměřena na město Londýn, urbanizaci města a život jeho obyvatel. Třetí část je věnována analýze zločinců a jejich důvodů pro páčání trestné činnosti. V poslední části se autor zaměřil na vznik a rozvoji Metropolitní policie. Vycházel především ze studia vydaných pramenů a anglické odborné literatury.

Abstract

The author in the bachelor thesis focused on a analysis of crime underworld and functioning of police forces in London in time of Queen Victoria. He attempted on the basis of narrative sources to analyze situation in metropolis, activities and methods of criminal elements and members of Metropolitan Police. He introduced several examples of criminal acting and police service operations in Victorian London.

The bachelor thesis is divided into four parts; in the first part the author focused shortly on the political, economical and social history starting with a succession of English throne by Queen Victoria in 1837. The second part is focused on City of London, urbanization and life of the inhabitants. The third part is oriented on analysis of criminals and their motives for committing crimes. In the last part author discussed origins and dissemination of Metropolitan Police. The author primarily worked with narrative sources and English historical literature.

Klíčová slova: Velká Británie, Londýn, kriminalita, policejní jednotky, druhá polovina 19. století

Key words: Great Britain, London, Crime Rate, Police Forces, the 1850s-1890s

Obsah

Abstrakt.....	3
Úvod	6
Velká Británie v dob královny Viktorie	9
I) Monarchie a politika ve viktoriánském období	9
II) Hospodářství.....	14
III) Sociální situace.....	15
Londýn ve druhé polovin 19. století.....	17
I) Město Londýn	17
II) Rozlehlost Londýna	18
III) Chudoba a kriminalita Londýna.....	20
Zločiny ve viktoriánské době	25
I) Prostedí zločineckého podsvětí.....	25
II) Zločiny	27
III) Fiebráci	33
IV) Opilci	36
IV) Prostitutky	37
VI) Vrazi	40
Police v době viktoriánské	51
I) Policie Metropolitní policie	51
II) Příklady policejní práce.....	56
Závěr	58
Prameny a literatura.....	60

Úvod

Kriminalita neodmyslitelně patřila k životu lidí napříč historií. Jinak tomu nebylo ani v Londýně ve druhé polovině 19. století. Obyvatelé britské metropole se s ní denně setkávali v jejích nejrozlehlejších podobách. Obtěžování od opilců, flebráků a pohoršení budících prostitutek bylo naprosto běžné. V nekonečném davu proudících ulicemi města byli lidé vystaveni vřadypřítomným kapsářům. Svoji činnost provozovali především zloději a profesionální zloději a město jim k tomu poskytovalo příhodné podmínky. Docházelo k vykrádání bytů i domů bytovými zloději. Byl okraden ten, kdo šel na ložné nejrozlehlejší podvodníkům. Lidé se stávali obětmi i těch nejzločinnějších zločinů, a to zabití a vraždy. Velikost viktoriánského Londýna a obrovská hustota jeho obyvatelstva vytvářela pro existenci zločinnosti mimořádně vhodné podmínky. Složitá geografie metropole umožňovala páchaní značného množství nejrozlehlejších deliktů a ztěžovala práci policejních sil.

Na opačné straně stáli příslušníci zákona, členové Metropolitní policie, ochránci poštěných obyvatel Londýna. Přespočetní tlakosti spojené se zaváděním organizované policie se postupně Metropolitní policie (Scotland Yard) stala účinným nástrojem k potírání kriminality v hlavním městě. Policejní složky si získaly respekt a díky jejich práci se dařilo zločinnost ve stále rostoucím Londýně držet v únosných mezích. Postupně bylo dosaženo mnoha úspěchů při objasňování spáchaných trestných činů. Počet vyřešených kriminálních případů rostl. Velký podíl na tom mělo detektivní oddělení, do kterého byli vybráni nejlepší policisté, schopní řešit i nejzločinnější zločiny. Pouze události v roce 1888, spojené s vraždami prostitutek ve čtvrti Whitechapel, otřáslý davem v jednotě v práci policie, když vrah, zvaný Jack Rozparova, nebyl přes veškeré úsilí celého Scotland Yardu nikdy dopaden. I přes tento neúspěch byla činnost městské policie obrovským přínosem po celé období druhé poloviny 19. století. Její zásluhou se život pro obyvatele Londýna stal bezpečnějším, klidnějším a příjemnějším.

Téma kriminality a činnosti policie v hlavním městě Velké Británie ve druhé polovině 19. století jsem si vybral z několika důvodů. Toto období odpovídalo příbližně době vlády královny Viktorie a nabízelo zajímavý pohled na vývoj v oblasti zločinu a jeho potírání během jejího panování. Dále toto téma slibovalo alespoň částečně proniknutí do určité tajemnosti Londýna s jeho podsvětím.

Při studiu pramenů o Londýně druhé poloviny 19. století jsem se zaměřil na negativa, která toto město vykazovalo, a ušel to byla jeho nepřírozeně velká rozloha, přeplácnost, přelidnění nebo chudoba. Snažil jsem se poukázat na důsledky z toho plynoucí pro tehdejší obyvatele. Hledal jsem souvislosti a chtěl jsem upozornit na skutečnost, že špatné prostředí, ve kterém lidé vyrůstají a ve kterém jsou nuceni žít, utváří jejich osobnosti a má vliv na jejich chování a jednání. Nedá se samozřejmě tvrdit, že vichní chudí byli předurčeni ke zločinu a vichní finančně dobře zabezpečení byli bezúhonní. Přesto kriminalita nařídila řivnou půdu předevíím v chudých a zanedbaných čtvrtích města.

Práci jsem se rozhodl rozdělit do čtyř částí, přičemž kapitole pojednávající o přelidnění kriminální vrstvy jsem věnoval nejvíce pozornost.

První kapitola stručně shrnuje řivot a vládu královny Viktorie od jejího nástupu na trůn až po její úmrtí. Dále obecně charakterizuje stav hospodářství v Anglii a jeho vliv na řivot obyvatel. V druhé kapitole své bakalářské práce jsem se snažil nastínit řivot ve viktoriánském Londýně, představit město, které bylo dle mě nejrozsáhlejší zločinnou. K pochopení prostředí, ve kterém obyvatelstvo žilo, bylo třeba vyzdvihnout specifika této metropole, která neměla ve své době srovnání s řádným jiným evropským velkoměstem. Pohled na mapu Londýna s jeho obrovskou rozlohou, hustou zástavbou a nesmírným počtem ulic vyvolává téměř strach. Jak zde bylo možné orientovat se? Jak se pohybovat v tak rozlehlém městě? Jaké zde byly podmínky k bydlení? Jak byl Londýn zásobován vodou? Bylo možné dodržovat v takové metropoli hygienu? Nařídila se zde práce pro všechny? Nepřesobilo město depresivně na své obyvatele? A neovlivnilo nakonec samo město i míru zločinnosti? Třetí část má za cíl analyzovat kriminální prostředí v Londýně a charakterizovat jednotlivé skupiny pachatelů zločinů. Zaměřil jsem se zejména na zkoumání chování zločinců a jejich adaptaci pro řivot ve městě a jeho využíování jako zdroje příjmu pro jejich způsobu řivota. Snažil jsem se ukázat, jaké motivy měly různé typy zločinců pro to, co dělali. Co obsahovalo spáchání kriminálního činu, co obnářela příprava, vlastní provedení a následné ušlití kořisti. Zjistěnil jsem se snažil doložit na několika zdokumentovaných případech. Na které části kapitoly jsou zaměřeny na mladistvé. V některých nekalých činnostech nacházely děti a mladiství široké uplatnění, a ušel přisobily samostatně, ve skupinkách nebo ve spolupráci s dospělými zločinci. Poslední čtvrtá část je analýzou vzniku a fungování Metropolitní policie v Londýně, policejní služby, vnímání policie běžnými obyvateli i zločineckým podsvětím.

V českém prostředí lze nalézt mnoho publikací zabývajících se Británií a Londýnem v průběhu 19. století. Ve své práci jsem se přirozeně reflektoval biografií britské panovnice

od Lyttona Stracheye (*Královna Viktorie*), ve které se vnuje její vláda a osobnímu životu a také jejímu jednání s premiéry Velké Británie v průběhu let a jejím názorem na ni. Při práci na kapitole Londýn v průběhu 19. století jsem vycházel z obsáhlých monografií Davida Ackroyda (Londýn) a Christophera Hibberta (Londýn), kde jsem našel materiály pro pochopení struktury a života v Londýně. Dlefit jými byly materiály anglické provenience. Francis Sheppard (*London: A History*) se ve své práci zabývá podrobným vývojem Londýna v průběhu staletí. Pínosnými byly ásti analyzující vliv železnice na změny v hlavním městě a v životech obyvatel. Stěžejní pro zhotovení této práce bylo dílo Roye Portera (*London: A Social History*) zejména pro pochopení slumů a jejich významu pro kriminální životy. Dále obsahovalo dlefité informace z oblasti bydlení, hygieny a právního systému v metropoli.

Pro kapitolu o kriminalitě byly stěžejní anglické materiály z 19. století. Henry Mayhew se ve svých pracích zabýval sociální tematikou a na vlastní oči pozoroval situaci v chudinských čtvrtích Londýna. Dílo vzniklé ve spolupráci s Johnem Binnym (*The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life*) obsáhle líčí vze ství ve viktoriánském Londýně a také představuje klasifikaci kriminálních zločinů za základ metod a způsobů páchaní trestných činů. James Greenwood (*The Seven Curses of London*) charakterizuje situaci ve zločineckém prostředí. Odborné práce autorů Kellowa Chesneyho (*The Victorian Underworld*) a Catharine Arnoldové (*Underworld London*) byly dlefitými zdroji informací o životě zločinců a flibráků v metropoli. Obě práce jsou vnovány rzným způsobem páchaní trestných činů, jejich příčinám a dledkám.

Materiálem pro poslední kapitolu o policii byla především práce Gregoryho Durstona (*Burglars and Bobbies: Crime and Policing in Victorian London*) pojednávající o vzniku Metropolitní policie. Pro pochopení policejní služby byly velmi pínosné poznámky H. Childse (*"Police-Duty" Catechism and Reports*).

V poslední ád je nutné zmínit rozsáhlou internetovou databázi *The Victorian Dictionary* (<http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm>) od Lee Jacksona, kde shromáždil množství materiálů z 19. století a se jednalo o poznámky běžných lidí i odborné publikace tehdejších autorů.

První kapitola

Velká Británie v době královny Viktorie

I) Monarchie a politika ve viktoriánském období

Když Velká Británie vstoupila do druhé poloviny 19. století, měla její královna Viktorie¹ za sebou prvních třináct let vlády.² V počátcích vládnutí jí byl oporou lord Melbourne³, ministerský předseda a vůdce liberálů. Tento vzdělaný politik se jí stal rádcem i osobním přítelem. Viktorie nastoupila v roce 1837 na trůn sotva osmnáctiletá a teprve se vymaňovala z vlivu své matky, vévodkyně z Kentu a jejího poradce Johna Conroye.⁴ Během prvních čtyř let ji Melbourne kolil v uměrné politice a dlouhování Viktorie bylo vyvrcholením jeho kariéry.⁵

Pokud jde o sociální záležitosti, za jeho působení nedocházelo k reformám, které by zlepšily postavení dělníků a dětí v továrnách. *„Hluboce nesouhlasil s návrhem zákona na rozšíření volebního práva. Byl příliš skeptický, neřekl by ani v jakýkoli pokrok. Raději se snažil nekonat dobro, o čemž jeden z jeho výroků: Svobodný obchod je přelud; volební právo je nesmysl a nic takového jako demokracie neexistuje.“*⁶ Vzdělání chudých považoval za zbytečné a více než dvanáctihodinovou práci dětí v továrnách odmítal řešit. Zasloužil se však o snížení počtu hrdelních zločinů, o reformy místních samospráv a reformu chudinských zákonů. Ta zmírňovala podmínky, za kterých byly chudým povoleny úlevy, a zavedla povinné přijímání do chudobinců.⁷

Jeho podpora v parlamentu postupně klesala a v roce 1839 rezignoval. Královna požíádala budoucího premiéra, konzervativce Roberta Peela⁸, aby vytvořil vládu, ale došlo ke krizi, když se královna odmítla vzdát svých dvorních dam ze strany Whigů.⁹ Peel za těchto okolností úředně nepovázal a Melbourne pokračoval ve vládě, ale i nadále ztrácel podporu. Po

¹ Narodena 1819, zemřela 1901, otec Eduard August Hannoverský, vévoda z Kentu a Strathearnu, matka saská princezna Viktorie Sasko-Kobursko-Saalfeldská.

² Nastoupila na trůn 20. června 1837 po úmrtí krále Viléma IV. (1765-1837), korunována byla 28. června 1838.

³ William Lamb, vikomt Melbourne, ministerský předseda (1. volební období 16. červenec 1834-14. listopad 1834, 2. volební období 18. duben 1835-30. srpen 1841).

⁴ Sir John Ponsonby Conroy (1786-1854) byl armádním důstojníkem a působil jako finanční poradce vévodkyně z Kentu. Mezi královskou rodinou byl nepopulární kvůli jeho snahám zajistit regentství vévodkyni z Kentu.

⁵ http://www.wikiwand.com/en/William_Lamb,_2nd_Viscount_Melbourne [05.04.2014 10:32].

⁶ Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993, s. 62.

⁷ http://www.wikiwand.com/en/William_Lamb,_2nd_Viscount_Melbourne

⁸ Robert Peel, 2. baronet (1788-1850), ministerský předseda (1. volební období 10. prosinec 1834-8. duben 1835, 2. volební období 30. srpen 1841-29. červen 1846).

⁹ Peel královně naznačil, že monarcha by neměl dávat najevo svou podporu politické straně v opozici. Přádal, aby některé ze svých dosavadních dvorních dam nahradila manželkami politiků z konzervativní strany.

hlasování o nedvě iniciované konzervativci v roce 1841 Melbournova vláda rezignovala a on se 30. srpna vzdal postu předsedy vlády.

Viktorie se v roce 1840 provdala za německého prince Alberta.¹⁰ Iniciativní a cílevědomý princ neměl žádnou politickou moc, ale v roce 1841, po vítězství konzervativce ve volbách, se jeho postavení změnilo. Ministerským předsedou se stal Robert Peel, a protože královna ztratila oblíbeného lorda Melbourn, hledala oporu v manfellovi. Albert se stal jejím osobním tajemníkem a začal uskutečňovat reformu dvorního hospodářství. Postupem času se z něj stal *š rozhodný muž pevných zásad, jenž se s neúnavnou energií soustřeďoval na vykonávání národních státních úkolů a na řešení nejdelších problémů státu.*¹¹ Až do své smrti v roce 1861 *š zaujímal v anglickém veřejném životě jediné nové místo a v ústředním kruhu politik byl uznáván jako nutná a užitečná součást státního mechanismu.*¹²

Za Peela předsobení vláda byla uskutečňována ekonomických reforem, včetně zavedení daně z příjmu jako prostředku pro ekonomického opatření, dále snížení nebo zrušení cla na zboží a zrušení Obilních zákonů v roce 1846 po irském hladomoru. Po zrušení Obilních zákonů Peel odstoupil.

Když v březnu 1854 vypukla Krymská válka¹³, nastal problém s postem premiéra, neboť se této funkce nechtěl v tak složitém období nikdo ujmout. Nakonec královna jmenovala v roce 1855 předsedou vlády lorda Palmerstona¹⁴ a během jeho funkčního období Anglie v Krymské válce triumfovala.¹⁵ Následovalo potlačení povstání v Indii¹⁶ a v roce 1858 zrušení Východoindické společnosti, která zde vykonávala koloniální správu. Indie se stala tzv. korunní kolonií, zcela závislou na Británii.

V roce 1859 byl Palmerston jedním ze zakládajících členů liberální strany. Krátce nato ho královna Viktorie vyzvala, aby vytvořil další vládu, protože neexistoval alternativní kandidát na místo premiéra. V roce 1865, po hlasování o vyslovení nedvěry, Palmerston svolal všeobecné volby, které úspěšně vyhrál, ale ještě téhož roku zemřel.

Po smrti svého manfela prince Alberta na konci roku 1861 se královna dobrovolně uchýlila do ústraní. Neúčastnila se státních slavností ani společenských akcí a svým

¹⁰ Francis Charles August Albert Emanuel ze Saska-Coburg-Gothy (1819-1861), bratranec a manfel královny Viktorie.

¹¹ Strachey, L. G., c. d., s. 166.

¹² Strachey, L. G., c. d., s. 195.

¹³ Probíhala v letech 1853-55, ukončena byla Pařížským mírem v roce 1856.

¹⁴ Henry Temple, 3. vikomt Palmerston (1784-1865), ministerský předseda (1. volební období 6. únor 1855 - 19. únor 1858, 2. volební období 12. červen 1859 - 18. říjen 1865).

¹⁵ Britská armáda bojovala proti špatné evropské mocnosti od porážky Napoleona v roce 1815. Během konfliktu došlo také k několika skandálům například nedostatečné zásobování, špatná zdravotní situace. Tames, R., *Political London*, London 2007, s. 86.

¹⁶ Povstání sipáhi bengálské armády v Měráthu u Dillí v roce 1857.

poddaným se naprosto vzdálila. Následující roky zasvětila památce svého muže. Snažila se jít pevně v jeho stopách při práci na státnických záležitostech, což ji vysilovalo. Vytkla si za cíl pokračovat v jeho díle a věchny své poddané přesvědčit o princových kvalitách a jeho dokonalosti. Veřejnost toto odmítala, královnino dlouholeté truchlení a společenská izolace se jí nelíbily a obliba Viktorie rok od roku klesala.¹⁷

V letech 1862 až 1866 vedl vítěznou stranu whigů William Ewart Gladstone.¹⁸ Ačkoliv byl flákem Roberta Peela, který se kdysi těžil z jeho uznání královny Viktorie i prince Alberta, Gladstone toho u královny nikdy nedosáhl.¹⁹ Přes věchny své snahy a úctu a oddanost, které jí projevoval, dávala přednost Benjaminu Disraelimu.²⁰ Ten získal její důvěru i náklonnost, i když zpočátku především za oceňování osoby prince Alberta. Od roku 1866 byla u moci konzervativní strana a Disraeli vykonával funkci lorda kancléře pokladu a veřejných věcí. Za dva roky se stal prvním ministrem, ale jen na období devíti měsíců do dalších voleb.²¹

Volby v roce 1868 přivedly zpět Williama Gladstona a ten se ve funkci ministerského předsedy pustil s velkou energií během pěti let funkčního období do práce. Pro královnu nastalo obtížné období, kdy se musela probírat mnohá návrhy nových zákonů a elitní protesty veřejnosti ohledně vysokých nákladů na monarchii.²² I když to byl právě premiér Gladstone, kdo nakonec uhájil v parlamentu pro královskou rodinu požadované peníze, vztah královny k nim se ani poté nezlepšil.

Královna tímle nesla, *že šobrovske starosti a úzkost a tvrdá práce celých deseti let, kdy zůstala sama bez pomoci zůstaly nepochopeny. Její obliba u veřejnosti byla nejníže za celý dosavadní život. Škdyby byla Viktorie zemřela na počátku sedmdesátých let, není pochyb o tom, že svět by byl její vládu prohlásil za naprostý nezdár.*²⁴

V důsledku vyhraných voleb v roce 1874 se ministerským předsedou stal Benjamin Disraeli, a tím začala éra pevného přátelství a spolupráce s královnou. Viktorie měla po letech opět na koho, kdo jí dokázal pomoci se státnickými problémy, vysvětlit věchny záležitosti a jeť jí zahrnout komplimenty. Vracela se jí sebedůvěra, změnilo se i její vystupování, které

¹⁷ Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993, s. 197-205.

¹⁸ William Ewart Gladstone (1809-1898), ministerský předseda (1. volební období 3. prosinec 1868-17. únor 1874, 2. volební období 23. duben 1880-9. červen 1885, 3. volební období 1. únor 1886-20. červenec 1886, 4. volební období 15. srpen 1892-2. březen 1894).

¹⁹ Gladstone urazil královnu Viktorii v roce 1866, když odmítl podpořit nákup kovu pro památník Prince Alberta, který měl být postaven v Kensingtonských zahradách.

²⁰ Benjamin Disraeli, 1. hrabě z Beaconsfieldu (1804-1881), ministerský předseda (1. volební období 27. únor 1868 až 1. prosinec 1868, 2. volební období 20. únor 1874 až 21. duben 1880).

²¹ Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993, s. 216-217.

²² <http://www.victorianweb.org/history/pms/gladston.html> [07.04.2016 18:47].

²³ Jednalo se o částku až 385 000 liber ročně.

²⁴ Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993, s. 218-223.

se stalo sebev domé afl pový-ené. Postupn opou-t la ústraní a ú astnila se akci na ve ejnosti.²⁵

Disraeli dosáhl mnoha úsp ch , k nimfl pat ilo získání akcií ve Spole nosti Suezského pr plavu²⁶ v roce 1875 nebo p ijetí ady zákon .²⁷ Prosadil také zákon o zm n královského titulu a jeho zásluhou mohla být Viktorie v roce 1876 prohlá-ena Indickou císa ovnou. Snaffil se roz-í it moc a prestiř Anglie, podporoval královnu v odvážlné zahrani ní politice a probudil v ní nad-ení pro budování britského impéria.²⁸

Po volbách v roce 1880 se k moci vrátili liberálové. B hem druhé Gladstonovy vlády se e-ily p edev-ím záleřitosti Irska.²⁹ Gladstonova zahrani ní politika byla mén úsp -ná neř jeho domácí politika.³⁰ Konzervativci a ir-tí nacionalisté pracovali spole n na odstraní jeho ministerstva, nakonec musel v roce 1885 rezignovat a byl nahrazen lordem Salisburyem³¹, který se stal p edsedou vlády a ministrem zahrani í. Ten se jifl d íve aktivn prosazoval v politice. V roce 1866 byl jmenován ministrem pro Indii a stejn tak v roce 1874. Následovala funkce ministra zahrani í v roce 1878 a po smrti Disraeliho v roce 1880 se ujal vedení parlamentní opozice ve Sn movn lord v i liberální vlád W. Gladstona.

Po volbách v roce 1886, kdy zvít zili konzervativci v ele se Salisburyem, královna Viktorie s kone nou platností opustila ústraní a za ala se naplno objevovat na ve ejnosti. U p íleřitosti r zných akci ji v-ude ekalo v elé p ijetí. Padesáté výro í její vlády v roce 1887 provázely velkolepé oslavy, lid jí projevoval sympatie a provolával slávu. Byla zapomenuta neúsp -ná doba po roce 1862.³²

Roky zbývající do konce 19. století se vyzna ovaly zlep-enými řivotními podmínkami v t-iny národa, bohatstvím zem a bezpe ím. V roce 1891 Salisburyho vláda schválila zákon o vzd lávání, který zavedl bezplatné základní vzd lání. V oblasti zahrani ní

²⁵ Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993, s. 224-228.

²⁶ Egyptský chedív Ismáíl vlastnil v polovin sedmdesátých let na 43 % akcií Suezského pr plavu. Kv li finan ním potířím byl nucen zna né množství akcií prodat. Konzervativní vláda premiéra Disraeliho akcie odkoupila a tím získala ve spole nosti paritu s Francií. Judd, D., *Impérium*, Praha 1999, s. 116.

²⁷ Jednalo se nap íklad o Zákon o ve ejném zdraví (*Public Health Act*), Zákon o zem d lských podnicích (*Agricultural Holdings Act*), Zákon o továrnách (*Factory Act*), Zákon o prodeji potravin a lék (*Sale of Food and Drugs Act*), Zákon o ochran majetku (*Conspiracy and Protection of Property Act*).

²⁸ Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993, s. 226-232.

²⁹ Srov: Porter, B., *Britannia's burden : the political evolution of modern Britain, 1851-1990*, London 1994, s. 15.

³⁰ Britská armáda se zapojila do akci v Súdánu. General Gordon neuposlechl rozkaz evakuovat Chartúm v roce 1884 a Gladstone byl vin n z jeho smrti, když m sto padlo do rukou Mahdiho a jeho vojska.

³¹ Robert Cecil, markýz Salisbury (1. volební období 23. erven 1885 ó 28. leden 1886, 2. volební období 25. ervenec 1886 ó 11. srpen 1892, 3. volební období 25. erven 1895 ó 11. ervenec 1902).

³² Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993, s. 250-251.

politiky se Salisbury pokusil vyhnout politické angažovanosti v evropských záležitostech³³ a zachovával politiku nestrannosti, která byla později nazvána *splendid isolation*.³⁴ Problémy související s britským koloniálním panstvím se řešily diplomatickou cestou.³⁵ Královna ponechávala politiku lordu Salisburymu a ministrům, ale měla si být o všem dříve pravidelně informována. Přes všechny úspěchy konzervativci získali ve všeobecných volbách v roce 1892 těsnou většinu liberálové. Premiér Salisbury odstoupil a William Gladstone sestavil svoji čtvrtou vládu. Ve svých 82 letech byl nejstarším ministerským předsedou. O rok později se dostal do sporu s opozicí kvůli návrhu na rozšíření královského námořnictva.³⁶ Nakonec na svou funkci rezignoval v roce 1894.

Královna Viktorie se v posledních letech svého panování soustředila na svůj dvůr a na rozrůstající se rodinu. Oslava jubilea v roce 1897 byla odrazem slávy, lásky a lásky poddaných. O tři roky později na začátku roku 1901 královna Viktorie zemřela. Bylo jí 82 let.³⁷

Viktoriánská epocha se dá označit za jedno z nejúspěšnějších období v britských dějinách. Královna Viktorie, která vládla svým zemím více než sedesát let³⁸, prozíravě vyvolávala raději vzdávaných a zkušených politiků, především ministerských předsedů. *„Británie se vyznačovala stabilním parlamentním demokratickým systémem, v němž výkonná moc spočívala v rukou vlády odpovědné parlamentu, kde hlavní roli hrají dvě politické strany - Konzervativní strana a Liberální strana.“*³⁹ Tyto dvě strany se střídaly u moci a utvářely politiku Velké Británie v druhé polovině 19. století.

Již během první poloviny 19. století se Spojené království stalo světovou velmocí. Vlastnilo početné obchodní loďstvo, díky čemuž nemělo ve světové konkurenci. Stalo se centrem světového obchodu a mělo vedoucí úlohu v oblasti průmyslu.

K těmto úspěchům přispěla již zmíněná politika tzv. *škrvle izolace*, kterou uskutečnila britská vláda v 19. století. Politika nezávislosti a nevymáhání se do konfliktů jiných evropských zemí dala Británii možnost zaměřit se na koloniální expanzi a postupné

³³ <https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/robert-gascoyne-cecil> [23.04.2016 12:21].

³⁴ „splendid isolation“, zahraniční politika Velké Británie v 2. polovině 19. století spočívající v nevymáhání se do záležitostí ostatních mocností na evropském kontinentu, pokud neohrožují zájmy Británie. Znamenala uzavírání vojenských koalic s ostatními státy a soustředění se na koloniální politiku. Za datum ukončení je považován 30. leden 1902, kdy Británie podepsala vojenskou dohodu s Japonským císařstvím.

³⁵ Anglo-německá dohoda z roku 1890 vyřešila potíže ve východní Africe, Velká Británie obdržela Zanzibar a Ugandu výměnou za Helgoland. Smlouva s Portugalskem v roce 1891 dala Británii další práva ve východní Africe.

³⁶ SKOKAN, Petr. *Navy Estimates and Gladstone's Resignation*. In SKŘIVAN, Aleš; SUPPAN, Arnold. *Prague Papers on the History of International Relations*. Prague: Institute of World History, 2008. Dostupné online. *ISBN 978-80-7308-254-3*. S. 567-572. (anglicky).

³⁷ Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993, s. 254, 268-269.

³⁸ Vládla od 20. 6. 1837 do 22. 1. 1901.

³⁹ Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Píbram 2005, s. 11.

budování Britského impéria. Z kolonií získávala cenné suroviny a zároveň do těchto zemí vyvážela výrobky svého průmyslu. Kolonie dodávaly levné pracovní síly a obyvatelům Británie nabízely řadu pracovních příležitostí. Britové působili v koloniální správě, v armádě, a protoře sem směřovaly mnohé investice, tak také v oblasti podnikání. „Na konci vlády královny Viktorie zabíralo Britské impérium 20 procent⁴⁰ zemského povrchu.“⁴¹

II) Hospodářství

Anglická ekonomika 19. století se mohla úspěšně utvářet díky průmyslové revoluci, jež v druhé polovině 18. století odstartovala nevídané změny v oblasti výroby. Do té doby fungující manufaktury se přeměnily na továrny, vybavené novými stroji. Zavedením stroje byla částečně nahrazena lidská práce. Během procesu industrializace vznikl svobodný trh pracovní síly, kde ten, kdo nepracoval na vlastní pěst, ve vlastní dílně nebo obchodě, prodával svoji pracovní sílu za mzdu. Výskyt jeho mzdy určoval vztah mezi nabídkou a poptávkou, tedy mezi požadavky továrníků a podnikatelů a mezi podnikateli a jejich schopnostmi. Díky vynálezu parního stroje a jeho využití ve výrobě stoupla poptávka po uhlí, výroba pracovních strojů si vyžádala zvýšenou těžbu železné rudy. Železo bylo nezbytné pro rychlý rozvoj železnice, který započal ve čtyřicátých a padesátých letech 19. století. Využití železniční dopravy zjednodušilo přepravu zboží od výrobce ke spotřebiteli, stejně tak přepravu surovin od zdroje ke zpracovateli. Díky tomu, že lidé byli zaměstnání při stavbě železnic, v dolech a továrnách, koupě schopnost obyvatelstva rostla a s ní i poptávka po zboží.

V polovině 19. století se prosadily zásady liberalismu⁴², tedy švolného obchodu, založeném na principu svobodného trhu, řízeném nabídkou a poptávkou. Byla odstraněna ochranná cla při vývozu i dovozu zboží a umožněna volná konkurence.

Největší ekonomický rozmach nastal v padesátých a šedesátých letech. Vlivem pravidel švolného obchodu dostala podnikavost všech tříd obyvatelstva. Rozvíjel se průmysl, obchod, stavebnictví i zemědělství. Vědecký a hmotný pokrok reprezentovala výstava výrobků⁴³ v roce 1851 v Hyde Parku v Londýně. Byla demonstrací Anglie jako

⁴⁰ V roce 1900 impérium zaujímalo plochu přibližně 31 000 000 čtverečních kilometrů zemské souše a asi čtvrtinu tehdejšího obyvatelstva. Kennedy, P., *Vzestup a pád Velmocí*, Praha 1996 s. 280.

⁴¹ Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Píbram 2005, s. 11.

⁴² Podstatou liberalismu je představa o svobodě občana a jeho rovných právech, která vzrůstala z prohlášení práv člověka a občana. Podle této představy nemá být jednotlivec omezován státem, pokud ve své činnosti neškodí jiným a neporušuje zákony. Stát má zaručovat svobodu slova, ale také svobodu podnikání a ochranu majetku. Od politického liberalismu je odvozován hospodářský. Ten zděruje zásadu švolného obchodu, tj. zásadu svobodného trhu na základě nabídky a poptávky.

⁴³ ŠVelká výstava výsledků práce a průmyslu všech národů.

největší velmocí na poli průmyslu a obchodu. Stala se ukázkou bohatství a slávy britské éry, technologického pokroku a oslavou viktoriánské doby.

Tato konjunktura zasadila ránu krizi evropského zemědělství, způsobenou dovozem levného obilí ze severoamerického kontinentu. Následovaly intervence vlád, opatření zavedení cel a výsledkem těchto opatření byla skutečnost, že volný trh uhlí v roce 1880 přestal prakticky existovat.

Události z let 1870-1880 způsobily velké problémy jak anglickému zemědělství, tak i průmyslu. Británie ztratila své vedoucí postavení a již nikdy je nezískala zpět. Krize v zemědělství, provázená krizí v průmyslu, měla za následek zhoršení životních podmínek pracujících.

III) Sociální situace

V důsledku průmyslové revoluce se anglická agrární společnost přeměnila v industriální. Lidé opouštěli venkov a přicházeli do měst, kde hledali práci. Rostl počet obyvatel Londýna.⁴⁴ K tomu přispělo rozšíření železnice ve čtyřicátých a padesátých letech 19. století. Během méně než dvou dekád byla vybudována struktura národní železniční sítě a Londýn byl již propojen s Birminghamem, s Midlands a severem, s východní Anglií, s nejdlejšími městy na železném pobřeží od Doveru po Plymouth a od Bristolu po Holyhead.⁴⁵

Také Londýnem vedla hustá železniční síť, jejíž budování si vyžádalo demolice mnohých ulic a náměstí. Zpočátku byla široká veřejnost nakloněna zbourání a vyčištění oblastí, kde vládlo přelidnění, kriminalita a nemoci. Nehygienické a zblázněné lokality v centru byly smeteny a vystřídány chudí měli jít bydlet do zdravějších čtvrtí. Ale zatímco střední třída mohla využívat rychlou železniční dopravu a stěhovat se do nově postavených předměstí, chudí obyvatelé si museli hledat nové bydlení v blízkosti svých zaměstnání. Byli totiž závislí na denním i hodinovém zaměstnání a v padesátých letech se počet takových dělníků v centrálním Londýně pohyboval okolo 680 000.⁴⁶ Byli nuceni hledat práci v blízkosti bydliště, které pro ně byly dostupné, a v případě si museli s týdenním příjmem ve výši jedné libry nemohl dovolit jízdné. Proto dávali přednost přestěhování do blízkých sousedních čtvrtí, které se tak stávaly velmi přeplněné.⁴⁷ Nastal úpadek londýnské City, bankéři a

⁴⁴ V letech 1800-1830 počet obyvatel Londýna vzrostl z 856 000 na 1,5 milionu.

⁴⁵ Sheppard, F., *London: A History*, New York 1998, s. 265.

⁴⁶ V roce 1831 žilo v celé Británii (včetně Irska) kolem 24 milionů obyvatel a v roce 1891 to již bylo 37 milionů. Steinbach, S. L., *Understanding the Victorians: Politics, Culture and Society in Nineteenth-Century Britain*, London 2012, s. 52.

⁴⁷ Sheppard, F., *London: A History*, New York 1998, s. 271.

obchodníci se stěhovali do nově postavených budov a v City žily už jen nejchudší vrstvy obyvatelstva.

Pokud jde o hygienické podmínky, v důsledku vadné londýnské kanalizace byly otěsněné, stejně jako zásobování pitnou vodou, která se čerpala ze znečištěné Temže. Ve městě plném kouřové mlhy s choroboplodnými zárodky vypukla v roce 1849 smrtící epidemie cholery, které padlo za oběť asi 10 tisíc lidí denně.⁴⁸

Pracovní a sociální podmínky na začátku druhé poloviny 19. století byly stále špatné. Domácnosti a řemeslníci museli pracovat až dvanáct hodin denně, dlouhou pracovní dobu měli i úředníci a nejdéle pracovali prodáváci a nádeníci. Samostatnou kapitolou byla práce dětí. Na které si na sebe musely vydělávat již od raného dětství. V továrnách pracovaly dlouhé hodiny, až usínaly vyčerpáním. Jen polovina z celkového počtu dětí mohla navštěvovat školy, ostatní byly nuceny přežívat svojí bídnou mzdou do rodinných rozpočtů. Nejhorší na tom byla chudina, flivící se jako sbíráči odpadků na ulicích, smetištích a ve stokách.

Až se zavedením švolného obchodu nastalo všeobecné zlepšení. Do té doby drahé potraviny začaly být dostupné, životní náklady obyvatelstva se snížily a mzdy zvolna rostly. Díky levným potravinám stoupala spotřeba a strava obyvatel byla kvalitnější než kdykoli dříve. Počet obyvatel rostl a měl vliv na zvýšení poptávky.

Toto období konjunktury skončilo v osmdesátých letech hospodářskou krizí. Ta měla negativní dopad především na pracující vrstvy obyvatelstva. Nastala nezaměstnanost a s ní zhoršení životní úrovně. V důsledku toho se začalo formovat dělnické hnutí. Zlepšení nastalo opět v posledním desetiletí 19. století.

⁴⁸ Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Píbram 2005, s. 13.

Druhá kapitola

Londýn ve druhé polovině 19. století

I) Město Londýn

Šťastná to země se mi vbec nelíbí. Tlačí se tam všechny druhy lidí, ze všech zemí, co jich pod nebesy jest. Každý ten rod si do města přináší vlastní nečistoty a zvyky. Neřekne v něm nikdy, kdo by neupadl do toho i onoho zločinu...⁴⁹ I když tento popis Londýna pochází z Kroniky Richarda z Devizes ze 12. století⁵⁰, jistě by se dal v mnoha případech použít i pro charakteristiku Londýna viktoriánského, Londýna plného lidí, hluku, špíny, kouře a zápachu.

Jisté je, že prostředí, ve kterém určité vrstvy obyvatelstva byly nuceny žít, bylo živnou půdou pro zločinnost. Ani Henry James⁵¹ se nevyjadřuje o Londýn lichotivě: *„Není snadné mluvit o Londýně pozitivně a spravedlivě. Není to příjemné místo, není sympatické, veselé, pohodlné... Je pouze velkolepé. Můžete si sestavit dlouhatánský seznam důvodů, proč se musí zhroutit. Mlhy, kouř, špína, tma, vlhkost, vzdálenosti, ošklivost, brutální velikost, strašná početnost společnosti, způsob, jímž tato bezduchá velikost osudně narušuje pohodu, pohodlí, konverzaci, dobré společnosti.“⁵²*

Během 19. století docházelo k prudkému rozvoji Londýna a až do roku 1891.⁵³ V roce 1901 se počet jeho obyvatel rovnal počtu lidí žijících v osmnácti nejvládnějších městech Velké Británie dohromady a byl stejný jako součet obyvatel Paříže, Berlína, Vídně a Sankt Petrburгу. Tento dramatický přírůstek souvisel s celonárodním vývojem, obyvatelstvo Anglie a Walesu rástlo v roce 1821 dvanáct milionů, zatímco v roce 1901 již necelých třicet milionů.⁵⁴ Tento růst byl nejvíce patrný na venkově. Právě zde však bylo čím dál tím těžší najít zaměstnání i místo k vybudování domova. Naproti tomu města a jejich hospodářství zažívala velký růst. Z venkova odcházeli nejčastěji mladí lidé, které lákal rozdíl mezi výší mezd v jejich venkovských domovech a ve městech. Měli různé možnosti, od cestování do průmyslových a obchodních měst v Anglii až po emigraci do USA, Kanady nebo Austrálie. Nejvíce odcházeli obyvatelé periferních zemědělských oblastí na jihu a východ Anglie. Blízkost Londýna byla pro ně velmi přitažlivá, stejně tak jeho ekonomika. V Londýně měli

⁴⁹ Richard of devizes, *Chronicon de rebus gestis Ricardi Primi*, 1192 cit. podle Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 7

⁵⁰ Richard of Devizes, mnich z Winchesteru. Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 71.

⁵¹ Henry James (1843-1916) byl americký spisovatel a literární kritik. Od roku 1876 žil trvale v Londýně.

⁵² Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 7.

⁵³ Za období 1851-1891 přibyly v Londýně 3 miliony lidí.

⁵⁴ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 379

–anci nalézt zaměstnání, dosáhnout lepší mzdy. Doufali ve více příležitosti k lepšímu životu. Vůli, že zde budou moci žít svobodněji, lépe si najdou partnera do manželství⁵⁵ a v neposlední řadě se těžili i na pestřejší a zábavnější život, který hlavní město poskytovalo.

Velký počet imigrantů získával práci v nově stavěných předměstích nebo ve West Endu. Vyhnuli se tak přeludným pramyslovým tvůrčím územím Londýna, přínášejícím nemocím, které tak sužovaly chudé Londýňany. Právě přistěhovalci tvořili ve druhé polovině 19. století polovinu přírůstek londýnského obyvatelstva, který v letech 1851-1891 činil téměř miliony.⁵⁶

II) Rozlehlost Londýna

Dříve než se 19. století dostalo do své druhé poloviny, byla započata mohutná přestavba Londýna. Město se změnilo ve svém centru a zároveň se rozpínalo do šířky. Nově široké třídy nahrazovaly úzké ulice a dvory. Převodní domy, obchody a hospody musely ustoupit výstavbě úřadů, soudních dvorů, hotelů, muzeí a nových bytových domů. To vše způsobovalo chaos, kdy starou mizející zástavbu vystřídala obrovská staveniště. Nová výstavba doslova prorůstala starým Londýnem. Vznikaly banky, nemocnice, paláce, kostely, věznice, dílny a doky. Město se rozšiřovalo také do svého okolí a zabíralo vesnice a městečka, pohlcovalo je, aniž by je přeměnilo. Stávaly se Londýnem a přispívaly k jeho ohromné rozloze.

Mnoho převodních budov v Londýně bylo po stránce architektonické velice kvalitních. Nicméně za stavebního boomu nebyla již tato úroveň dodržována. Řada architektonických produktů viktoriánského Londýna měla kvalitu zoufale nízkou.⁵⁷

Neustálé rozšiřování města způsobilo, že uhlí nebylo možné projít je celé. Bylo třeba dopravních prostředků k překonávání velkých vzdáleností. V letech 1852 až 1877 byla proto vybudována síť železnic, které muselo ustoupit tisíce domů a během té doby bylo odhadem vystavěno sto tisíc lidí.⁵⁸ Dále v ulicích Londýna projíždělo neustále množství vozů, drofků a omnibusů, koní a povozů. Tyto dopravní prostředky sice pomáhaly Londýňanům při pohybu po městě, ale zároveň způsobovaly nepředstavitelný hluk v žulových ulicích. A když byla pára hybnou silou dopravní revoluce, koně nemohly být v Londýně užitelné. Dostávali se do takových částí města, kam železnice nemohla.⁵⁹ Převratnou změnou pro Londýn byl vznik nového typu dopravního prostředku taženého koňmi – omnibusu. Tento prodloužený dostavník tažený trojspřežím mohl pojmout až dvacet pasažérů. Pravidelná doprava byla

⁵⁵ Již ve věku třinácti let si mladí lidé snažili najít partnera a obstarat si život.

⁵⁶ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 379-383.

⁵⁷ Kolektiv autorů, *The Victorian City*, London 1973, s. 315.

⁵⁸ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 546.

⁵⁹ Srov: Kellett, J. R., *The impact of railways on Victorian cities*, New York 1969, s. 27.

zahájena v roce 1829 v centru hlavního města na trase Paddington Green -Bank of England. Omnibusy si získaly velkou oblibu u středních vrstev obyvatelstva.⁶⁰

Z Londýna se ve druhé polovině 19. století stala metropole, a čím byla větší, tím se stávala anonymnější a méně lidská. Londýňané s úžasem pozorovali, jak jejich město roste do obhlédné velikosti a složitosti a každý z nich to naháněl hrůzou. *Šťakové město jako Londýn, o něm napsal Fridrich Engels, šel se s ním toulat hodiny, aniž došel na začátek konce, je podivná věc.*⁶¹ Vyjádřil tak nepříjemný pocit z nekonečnosti městských ulic. Londýn připomínal labyrint, zvláště staré centrum City se svými komplikovanými ulicemi, temnými průchody a ukrytými dvorky.

Rozlehlost města se stávala zdrojem úzkosti Londýňanů, kteří nikdy nemohli poznat celé město. Nebylo v lidských silách zapamatovat si a rozlišit ulice těsně přiléhající k sobě, bylo nemožné navštívit všechny oblasti Londýna, užívat si město, které se stále měnilo a zvětšovalo. S tím souvisel i problém vytváření map. Bylo velice obtížné ať nemožné zmapovat celý dynamicky se rozvíjející Londýn. Město bylo v druhé polovině 19. století již příliš rozsáhlé na to, aby bylo přesně zaneseno do map, a proto se zmapovala jen určitá témata.⁶²

Velikost Londýna měla dopad na psychiku obyvatel. Pod dojmem velkých staveb a nekonečných ulic si připadali nicotní a bezvýznamní. A to vedlo k obavám, strachu, k pocitu odcizení a osamění, ke lhostejnosti i k depresím. Rozlehlost Londýna zapůsobila lidem i fyzické potíže. Bylo unavující cestovat městem, které bylo příliš velké. Lidé se domů dostávali dlouho a byli vyčerpaní. Město z nich vysávalo energii. Únavné bylo pohybovat se v nekonečném davu. Pospíchající zástupy anonymních tváří, na nichž byla patrná zemdlenost i únava, chodci vrážející do sebe v ulicích a prolínající se na křižovatkách, to byl stálý obraz velkoměsta.

Viktoriánský Londýn byl rozhodně městem kontrastů. Největší město na světě, středisko mezinárodního obchodu a financí, obrovský světový trh, velkolepé místo paláců a katedrál. Na druhé straně vyerpávající město. Temné a špinavé, pokryté šálem, suflované mlhou, plné kouřů a hluku, město bídných nájemných bytů a slumů. Chudí obyvatelé Londýna v jeho prostředí hrubli, byli zanedbaní fyzicky i duševně. Neúprosné město obchodu bylo slepé k lidským potřebám, k lidskému citu i myšlení.

⁶⁰ Sheppard, F., *London: A History*, New York 1998, s. 264.

⁶¹ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 532.

⁶² Například mapy jízdného za taxi, mapy podzemní dráhy, mapy veřejných domů ...

III) Chudoba a –pína Londýna

Chudí byli všdy sou ástí Londýna. Tvo ili m sto ve m st a byli natolik po etní, že je ne-lo p ehlédnout. Ale rozlehlost Londýna zp sobila, že n které nejchud-í oblasti mohly z stat skryté. Docházelo k tomu, že vedle sebe žili bohatí a chudí, aniž by se setkávali.

O chudob v Londýn vypovídá dostate n šchudinská mapa Charlese Bootha⁶³ z roku 1889. Jsou na ní vyzna ena místa s *šnejnifl-í t ídou, zkafkenou, zlo ineckou a p íleftlostn velmi chudou.* Byly tak zmapovány okresy chudých a chudoba byla zji-t na na sto ty iat iceti místech *škafldé s 30 000 obyvateli.*⁶⁴ Pohled na Boothovy mapy ukazuje, jak asto byla n která místa obsazena škriminálními řivly, jejichž hlavními pořadavky vzhledem k jejich šprofesi byly izolace, dob e hlídaný vstup a zadní východ nutný pro únik. Není divu, že zaplnili mnořství p íhodných míst v kařldé ásti Londýna.⁶⁵ N které ásti m sta se staly no-go zónami⁶⁶ kontrolovanými zlo ineckým podsv tím s vlastní hlídací službou a výzv dnou sítí, která byla více sofistikovaná než amatérské policejní síly nebo hlídky, které m ly chránit m sto.⁶⁷

Charles Booth vytvo il také rozsáhlou studii o chudob , na které pracoval osmnáct let. Toto dílo řivivot a práce lidí v Londýn ⁶⁸ obsahovalo sedmnáct svazk a p ineslo sv dectví o řivotních podmínkách lidí na konci 19. století. Charles Booth vid l a popsal hr zu a bídu obyvatel. Teprve když dokon oval svoji knihu, situace v Londýn se áste n zlep-ila. Nejhor-í bylo odstran no, mnoho slum bylo zbouráno a ást obyvatel se mohla p est hovat do nových obecních dom . Pokrok nastal i v oblasti hygieny a zdravotnictví.

Bída Londýna nez stala skryta ani cizinc m, kte í nav-tívili m sto b hem druhé poloviny 19. století. Když francouzský filozof Hippolyte Taine⁶⁹ p íjel v –edesátých letech 19. století do Anglie, v-ímal si t řlké situace londýnských chudých. V roce 1872 si zapsal vzpomínku na *ř uli ky za Oxford Street, na dusné uli ky napln né lidským pachem, na zástupy bledých d tí, kr ících se na –pinavých schodi-tích. Na lavice na Londýnském most ⁷⁰, kde se v noci k sob choulí celé rodiny, klepou se zimou, hlavy jim padají dol ... zavrřeníhodná, bídná chudoba.*⁷¹

⁶³ Charles Booth (1840-1916), anglický sociální badatel. Zabýval se výzkumem chudých vrstev spole nosti.

⁶⁴ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 552.

⁶⁵ Kolektiv autor , *The Victorian City*, London 1973, s. 364.

⁶⁶ tvrt , kam se policejní síly neodvážovaly vstupovat, nap . n které ásti East Endu.

⁶⁷ Arnold, C., *Underworld London*, London 2012, s. 52

⁶⁸ *Life and Labour of the People in London*. Dílo je považováno za st řejní pro britskou sociologii.

⁶⁹ Hippolyte Taine (1828-1893), francouzský historik, literární kritik, esejista.

⁷⁰ Westminsterský most.

⁷¹ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 552.

Viktoriánský Londýn bylo možno označit za velmi nezdramé místo. O tom svědčí i kritika londýnského kanalizačního systému z konce čtyřicátých let 19. století od hlavního inspektora Westminsterského stolního dvora Johna Phillipse, který jako jeden z mnoha tvrdil, že pína je nejen fyzickým, ale i mravním problémem: *Š Jsem toho názoru, že se do stok nedostává ani polovina ve které píny vznikají v metropoli. Pína se drží v flumpách a strouhách v domech a kolem nich, kde se rozkládá a vytváří škodlivé výpary, jedovatý sirovodík a další plyny, které neustále infikují atmosféru takových domů zdola až po stěchu. Je samozřejmé, že ji obyvatelé neustále vdechují... V metropoli jsou stovky, ba tisíce domů, které nemají vůbec žádnou kanalizaci, a v tina z nich má páchnoucí a pětékající flumpy. A jsou také stovky dvorů, ulic, uliček, které nemají vůbec žádné stoky. Stříhají mohou říci, jak je odváděna voda a pína a jak v takových místech mohou ubírat obyvatelé flít. Při vykonávání svých povinností jsem často od času navštívil velmi mnohá místa, kde jsou místnosti, sklepy a dvorky posety vmořnou pínou, tak hustá v takové vrstvě, že se v ní téměř nemůžete pohnout. Viděl jsem tam lidské bytosti, které flíjí a spí ve sklepních místnostech, do kterých prosakuje a teče po zdech a podlahách pína z pětékajících flump. Nelze nijak doufat, že se setkáme s civilizovaností, dobrotou, zbožností a ctností tam, kde je tolik píny a zoufalství.*⁷²

Z textu je patrné, že hygiena Londýna v polovině 19. století nebyla o mnoho lepší než hygiena v minulých staletích. Tisíce domů byly pod sebou flumpy a odpadní voda pronikala dle vnějšími podlahami do chudých příbytků. Rostoucí počet lidí hledajících v Londýně práci a vyší spotřeba viktoriánské společnosti dle zákonitě způsobily zvýšení množství odpadní vody. Byly snahy tuto situaci změnit k lepšímu. V roce 1847 rozhodla Metropolitní komise pro kanalizaci o vypouštění odpadů přímo do kanálů. Nedostatečný kanalizační systém však nezvládal zesílený proud odpadních vod, a když se splašky dostaly až na konec spletitého a ucpaného systému stok, byly vypouštěny přímo do řeky – desátí vývody do Temže, která zásobovala mnoho Londýňanů vodou.⁷³

V letech 1849 a 1854 nastaly dvě epidemie cholery⁷⁴, které ukázaly, že je nutné hledat jiné řešení. O způsob odvodnění Londýna však probíhal spor a dohady trvaly až do roku 1858. Když v tomto roce došlo k červencovému zasedání parlamentu a do oken budovy se

⁷² Inwood, S., *Historie Londýna*, Brno 2003, s. 390.

⁷³ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 327-328.

⁷⁴ Dr. William Budd a Dr. John Snow došli v roce 1849 k závěru, že se cholera šíří vodou obsahující bakterie. Do té doby se soudilo, že cholera způsobuje šmiasma, tedy plyny stoupající z odpadků a hnilých látek. Dr. Snow potvrdil svoji teorii, když prokázal, že všechny oběti cholery z okolí Broad Street v Soho braly vodu ze stejné studny. Porter, R., *London: A Social History*, Cambridge 1995, s. 268.

dostal puch ze znečištěné Temfle, parlament podpořil postavbu kanalizačního systému. Ještě téhož roku se začalo s výstavbou odtokových stok, které odváděly dešťovou vodu a splašky.⁷⁵

Během deseti let získalo hlavní město novou moderní kanalizaci, ale populace Londýna rostla rychleji, než se očekávalo. Kvalita vody se v místech, kde nové stoky ústily do Temfle, stále zhoršovala. Proto bylo od roku 1887 nutné změnit způsob zacházení se splašky. Pevné části byly oddělovány v procesu vysrážení a poté vhazovány do moře.

Od poloviny 19. století se řešil i problém zásobování Londýna pitnou vodou. Ta byla dodávána osmi vodárenskými společnostmi a to značně nepravidelně. Hydranty byly v provozu během dne pouze na velmi krátkou dobu. Chybělo napojení domů na vodovodní síť. V důsledku znečištěné a nefiltrované vody došlo v letech 1865-1866 ke třetí epidemii cholery. To podnítilo hygienické orgány, aby postupně uzavřely v 1860s a v 1870s letech velké množství veřejných studní. Význam filtrované vody z vodovodu rostl. Vodárenské společnosti zavedly vodu do ulic a domů velké části Londýna, v 1870s a 1880s letech byla voda dodávána i do nejchudších čtvrtí. Do konce 19. století se podařilo problémy s odpadní i pitnou vodou vyřešit a Londýn získal fungující kanalizační systém i zdravě neohrožující vodárenský systém.⁷⁶

Každé město s velkým počtem obyvatel musí řešit důležitý problém, a to jak se zbavit vlastního odpadu. Je těžké si představit, jak obtížné to muselo být ve viktoriánském Londýnu s jeho obrovskou koncentrací lidí. K udržení čistoty města docházelo jen díky tomu, že se odpadky staly součástí obchodu. Právě na nich se totiž mohly vydělat peníze.

Staré fotografie Londýna té doby ukazují košky plné smetí, odpadků a slupek od pomerančů. K tomu nutno přidat koškový trus, bahno, popel a psí výkaly. Odpadky z ulic byly sbírány a ulice zametány za účelem nalezení cokoliv, co by se dalo zpeněžit. Koškový trus se prodával farmářům a zahradníkům, stejně tak bahno. Psí výkaly zase kořeluhm k inkubaci. Popel bylo možno využít na výrobu cihel. Sbírány byly i nedopalky cigaret a zbytky doutníků. Odpadky byly odváženy na hromady a skládky v různých částech Londýna. Tam je rozebírali nejchudší obyvatelé, aby za určitě druhy odpadu získali prostředky k živobytí. Byli mezi nimi sbíráči koškových kostí, hadrů, starého dříví, prosévání popela a kváry. Vybírali kusy plechovek, staré boty i skořápky ústic. Vše se snažili prodat dál. Plech se hodil na výrobu sponek ke kufrům, boty byly používány výrobci barvy zvané pruská modrá a ústicové skořápky posloužily ve stavebnictví.

⁷⁵ Byl přijat plán stavby pěti záchytných stok, třetí na sever od Temfle a dvou na jih. Autorem byl inženýr Joseph Bazalgette. Systém byl dokončen v roce 1868 a měl 82 mil. Inwood, S., *Historie Londýna*, Brno 2003, s. 399.

⁷⁶ Inwood, S., *Historie Londýna*, Brno 2003, s. 392-400.

Lidé, kteří se takto flivili, pracovali v ot esných podmínkách. Každodenní kopání a prosévání na skládkách zp sobilo, že byli pokryti ernou –pínou a neustále dýchali vlhký, horký vzduch a plyny z hnijících odpadk . Velmi ásto tuto práci d laly ženy, u nichž bylo toto povolání d di né.

Také práce sb ra odpadk v ece pat ila k nejhor–ím. Takzvaní bah áci i bahna i proplachovali bahno a vybírali hlavn uhlí a d evo. V t–inou se jednalo o malé, sedmi nebo osmileté d ti, nebo o p estárlé, kteří již nemohli najít lep–í práci.

Nebezpe né bylo prohledávání kanalizace. Hleda i se dostávali do stok v podzemí m sta, kde je ohrožovaly rozpadávající se cihly a uvoln né kameny, krysy, voda z p ílivu, hluboké bahno nebo jedovaté plyny. Ve spleti stok se také mohlo lehce zabloudit. Nálezy z kanalizace ov–em pat ily k nejcenn j–ím, výjimkou nebyly mince, st íbrné p íbory nebo –perky. íinnost stoka skon ila s výstavbou nové m stské kanalizace v letech 1858-1868.

Prost edí, v jakém se pohybovali v–ichni pouli ní meta i, popelá i, sb ra i, bahna i a kopá i na skládkách je odsoudilo mezi nejubofej–í vrstvu spole nosti. Charakterizovala je –pína, zanedbanost a beznad j, provázelo je opilství a prostituce, pronásledovaly je nemoci. Jejich vyhlídky na lep–í budoucnost byly mizivé.

Skládky odpadk i otev ené jámy na popel z staly sou ástí viktoriánského Londýna až do konce 19. století. Teprve s novým stoletím do–lo k jejich rozdrčení, spálení a chemické likvidaci.⁷⁷

Londýn byl nejen –pinavé, ale bezesporu i hlu né m sto. Jeho obyvatelé byli vystaveni neustálému k íku, hluku a lomozu. Vyplývalo to z pozice Londýna jako obchodního i pr myslového centra, p epln ného lidmi a dopravními prost edky.

Výk íky pouli ních prodava se ozývaly na trfi–tích a v ulicích. Majitelé krámk se snažili hlasitým vyvoláváním upozornit na své zboží. Pr vod í omnibus vyk íkovali jména cílových stanic. Pouli ní vyvoláva i hlasit oznamovali ve ejné zprávy. Pok íky a zvon ní nebo troubení prodava dopl oval klapot ko ských kopyt po flulovém dlážd ní a p edev–ím hluk mnoha dopravních prost edk . Ten dosahoval zna né intenzity. Zp sobovaly ho drofkly, omnibusy, povozy, tramvaje, pozd ji autobusy a automobily a p edev–ím fleznice. *š Jak se Londýn rozr stal a byl ím dál hlu n j–í, výk íky byly hlasit j–í - a mofná i zoufalej–í a hysteri t j–í. Na vzdálenost p l míle to byl nízký, stejnom rný a trvalý ev, který se podobal vodopádu....uprost ed m sta se utvo il velký zmatek zvuk .*⁷⁸ Prost edí m sta bylo pro neutuchající k ík a rámus zna n nep íjemné a siln unavující.

⁷⁷ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 325-328.

⁷⁸ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 183-184.

K Londýnu patřil neodmyslitelný zápach. Byl všudypřítomný a skládal se z desítek rozličných pachů. Město bylo cítit uhlím a kouřem, mlhou, košatým trusem a kanalizací. Silný byl především zápach z různých továren, například z továrny na sirky nebo na klič. Okolo továrny, kde se nakládala zelenina, byl cítit ocet, u pivovarů chmel a pivo. Zapáchaly kořelufny a skladiště vlny, eznické krámy a rybárny. Při odlivu se nesl vzduchem pach bahna z Temfle. V ulicích páchly odpadky, psí výkaly a kolomaz. Zápach byl cítit z bytů nižších vrstev obyvatelstva a z nájemných domů. Lidé byli nuceni při svých cestách procházet úzkými a páchnoucími uličkami a čím byly uličky užší a dvorky zastraněny, tím více byla cítit vlhkost a zatuchlost. Zápachu se neubránili ani ti, kdo se setkali s nemytým vandrákem nebo se dostali do kontaktu se flebrákem. S chudinou byla spojena trvalá neistota, a tedy i zápach. V polovině 19. století to byly například slumy v Agar Town u St.Pancras, které strašlivě zapáchaly i při větru nebo po dešti. Jedním ze silných zápalch ve městě byl pach hrobek.⁷⁹ Jiné pachy byly spojené s londýnskou dopravou, například se fleleznicí nebo s kočámi. Na samém konci 19. století přibyl nový pach, který pocházel od automobilů a autobusů. Město bylo také cítit po jídle, a už to byla mastnota z jídelen, zápach cibule, ryb nebo zeleniny. Některé pachy byly i příjemné, jako třeba vln roastbeefu, dřemu či bylinek, vína nebo káve.⁸⁰

⁷⁹ Součástí města byly i nepřehledné hřiště.

⁸⁰ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 350-352, 597,635.

Tetí kapitola

Zločin ve viktoriánské době

I) Prostředí zločineckého podsvětí

Na jedné straně pokrok a moderní vymoženosti, na druhé stále je tu chudoba a zločinnost. Tak tomu bylo v Londýně druhé poloviny 19. století, ve městě plném kontrastů. Třetina zločinů zde byla široká a nelíčila se v obecné rovině od předchozích desetiletí. Přesto se v tomto období staly určité zločiny, které se zapsaly do dějin kriminalistiky.

Nejmálo jim však docházelo k běžným postupkům nebo malým podvodům, jejichž přímou příčinou bylo pokušení, bída nebo zoufalství. Drobné krádeže byly na denním pořádku. Dopouštěli se jich sluhové a slušky, pradelny, kočáry a drobné omnibusy, kramáři a posílci, vichniči, kteří se okrádáním zaměstnavatelů a zákazníků snažili přilepšit si ke své mzdě. Poádkové a bezpečnost ohrožovali opilci, obtěžující své okolí a rušící noční klid, stejně tak flebráci nebo prostitutky, kteří budili ve společnosti pohoršení ve viktoriánské společnosti. Běžné bylo i domácí násilí, bití manželek i dětí.

Od toho, co představuje nutně odlišit profesionální zločince, páchající závažné trestné činy. Patří k nim bankovní lupiči, zloději přepadávající obyvatele v londýnských ulicích, bytoví zloději a kapsáři.

Samostatnou kapitolou jsou pachatelé nejčastějších zločinů – vražd. Sem patří také vraždy nemluvňat, v tichou nechtěných dětí, které tvořily více než polovinu celkového počtu vražd.

Důvodem, proč se dostali na cestu zločinu, bylo především to, že nikdy nepoznali jiný život. V tichou v dětském věku osiřeli nebo byli opuštěni. Svému otci či matce stalo málo, kterým chodily v bídě oblečení a snažily se pomocí flebrání a krádeží přežít. Pokud přespávaly v laciných noclehárnách, dostaly se mezi skutečné kriminálníky a ty je vykolili v oblasti zločinu.⁸¹

Další příčinou byla již mnohokrát zmíněná chudoba. Lidé se ocitli v obtížné situaci, kdy nemohli získat řádné zaměstnání a tedy ani peníze na oblečení, na bydlení nebo na přecucování a především na jídlo. Docházelo ke krádežím ze zoufalství, kdy už jejich pachatelé neviděli jiné východisko.

⁸¹ Hibbert, Ch., Londýn, Praha 1998, s. 254.

K tomu, že se Londýn stal městem s velkou zločinností, přispěla i bezbožnost značné části jeho obyvatel. Opět na této skutečnosti měla chudoba svůj podíl. Ti, kdo žili uprostřed bída a utrpení, těmto mohli věřit v Boha, který by toto dovolil.

Podle Henry Mayhewa⁸² měly být pachatele trestných činů rozdělit do tří navzájem odlišných skupin. Jsou to flebráci, podvodníci a zloději.

V londýnských ulicích bylo možné spatřit flebráky, jejichž osudy je určitým způsobem charakterizovaly. Z ciziny se vraceli námořníci a vojenská flebráci, často veteráni válečných konfliktů. Takzvaní špracovní flebráci podstírali, že ztratili práci, že byli propuštěni z továrny nebo dílny a svou historkou se v lidech snažili vzbudit soucit. Šťastliví flebráci simulovali zchudlé obchodníky, emeslníky, neúspěšné autory. Flebráci po nehodách bývali horníci, emeslníci námořníci - podstírali zranění utrpěná při práci v dole, v továrně nebo na moři při ztroskotání. Tělesné postižení flebráci se snažili budovat dojem, že jsou zmrzačení či ochrnutí, slepí, hluchí, nebo nemocní. Šťastliví flebráci dávali najevo hlasem i cedulí s nápisem, že nemají nic k jídlu a snažili se tak hrát na city kolemjdoucích lidí a získat od nich něco k jídlu i pár mincí. Mezi drobné obchodní flebráky patřili prodávající zápalek, tkaniček do bot a jiných maličkostí. Šťastliví flebráci využívali k flebrání hru na nějaký hudební nástroj.⁸³

Druhá skupina pachatelů trestných činů se zabývala podvodnou činností. Za prvé zde byli podvodníci zvaní šjiggers, kteří nepovoleně vyráběli alkohol, i pašeráci, kteří nelegálně přepravovali zboží. Další se zabývali podváběním ve veřejnosti, dříve vlivných lidí ve městě. Patřili k nim vinníci, prodávající falešné zboží, hráči, kteří podváděli ty, s nimiž hráli, osoby, které podstíraly nález cennosti na ulici a snažily se ji prodat kolemjdoucím. Nakonec zde byli i ti, kteří podváděli při uzavírání sázek, na dostizích a zápasech i při hazardních hrách.⁸⁴

Do poslední skupiny patřili zloději, kteří se buďto specializovali na vloupání do budov nebo kradli ve veřejnosti mezi lidmi. Měly je odlišit následovně. Krádeže za použití násilí páchali kasaři (šcracksmen), vloupávající se do domů. Odemykali si i rozbíjeli zámky dveří a okna, případně se dovnitř dostávali i jinými cestami. Dále to byli pachatelé klasických přepadení (šrampsmen) v ulicích i budovách. Ti, kteří k přepadení využívali společnost lehkých žen, byli známi pod názvy šbludgers nebo také šstick slingers. Další k loupežím využívali alkohol. Nalákali zvolenou osobu do baru, hospody i si ji tam rovnou vyhlédli, koupili jí sklenku, dvířka a další. Příklad si vyhlédli někoho již podnapilého. Poté, co oběť byla

⁸² Henry Mayhew (1812-1887), anglický spisovatel, novinář, advokát, psal pro satirický časopis Punch. Ve svých dílech se zabýval sociální tematikou například *London Labour and the London Poor* (1851).

⁸³ Mayhew, H., Binny, J., *The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life*, London 1862, s. 46.

⁸⁴ Mayhew, H., Binny, J., *The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life*, London 1862, s. 47.

dostatečně omámená a nemohla klást úinný odpor, došlo k samotnému pádění. tvrtou skupinu tvořili zloději poufřívající nenápadnost, kradmost. Mezi nááíme všechny kapsáři, a uřli kradli peněženky i jiné předměty obtem z kapes nebo zavazadel a dále pachatele krádeřů zboží v obchodech.⁸⁵

II) Zloději

V přední něm viktoriánském Londýně bujela tedy kriminalita a zloinnost se stala každodenní záležitostí. Byl ale rozděl mezi skutky spáchanými nahodile běžnými obyvateli města a mezi inností profesionálních zlodějů. Ti opustili myšlenku na čistý řivot a nezákonné jednání se stalo trvalým způsobem jejich obřivy. Uv domovali si možně následky svých akcí a smřili se s tím, že jejich budoucnost bude plná nebezpečí a nejistoty. Zároveň jim bylo jasné, že úspěšně mohou být jen ti nejlepší. A tak se zdokonalovali, vynalezali nové postupy a obstarávali si nové vybavení, stejně jako po estní inřený i pracují na vynálezech a emeslníci si pořizují nové nářadí.⁸⁶

Velkou skupinu profesionálních zlodějů tvořili pouliční zloději a kapsáři. Nejlépe je bylo možně pozorovat při jejich práci na hlavních třídách. Velké ulice, jako například Jamaica Road nebo Ratcliffe Highway, byly zamořeny zloději, kteří se v hustém davu chovali se značnou neurvalostí. Byli totiž na svém domácím hřišti a poblíž svých úkrytů.

Vědesátých letech sledoval Thomas Archer⁸⁷ scēnku na Highway. Přilákán hlukem z hospody uviděl řadu kolem baru, ale zůstal stát raději na ulici. Dal se do ešivěnou, době oblečenou Irkou, která právě utekla z tohoto místa a ukázala mu krvácející řám, který uvnitř utřřila. Jak spolu hovořili, Archer si začal uv domovat přítomnost několika mladých v davu lidí, který se mezitím shromáždil. Dav tvořily převážně chudé řeny a nebyl tam téměř nikdo, koho by se vyplatilo okrást. Přesto nebylo pochyb, že mu se mladí chystají, napovřdal o tom jejich vřhled i způsob chování.

Mladíci, které Archer pozoroval, byli bezpochyby kapsáři. Kapsářství bylo charakteristickou kriminální inností mladých. Třřko ale předpokládat, že to byl jejich jediný zdroj obřivy nebo že by se tím řivili dlouhá řeta. řit takový řivot vyřladovalo neustálou koncentrací a ostrážitost. Přit, řpatný tělesný stav v důsledku chudoby nebo pobyt ve vězení mohly řatálně ovlivnit jejich obratnost a rychlost potěbnou k provozování kapsářství. Jen ti

⁸⁵ Mayhew, H., Binny, J., *The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life*, London 1862, s. 47.

⁸⁶ Greenwood, J., *The Seven Curses of London*, London 1869, s. 144.

⁸⁷ Thomas Archer řil v letech 1830-1893. Byl autorem říla *The Terrible Sights of London and Labours of Love in the Midst of Them*.

nejvíce zkušení, elita mezi pouličními zloději, udrželi vysokou úroveň svých schopností delší dobu. Ostatní v tatinou ovládali nezbytnou zručnost jen krátce.⁸⁸

Mnohý člen této velké skupiny zlodějů byl policii známý, ale tato výhoda byla vyvážena skutečností, že také policie byla známa v tatin zlodějů. Jejich zkušený zrak samozřejmě identifikoval policistu v modrém kabátu. Ale schopnost zlodějů odhalit svého nepřítele nezávisela tolik na vizuálních schopnostech jako spíše na instinktu. Dokázali rozpoznat detektiva v obyčejném oblečení ufl ve chvíli, kdy byl od nich vzdálen přes celou ulici. Poznávali jej podle jeho chůze, postoje nebo pohybu. Ucítli past a byli ve výhodě.⁸⁹

Pouliční zlodějina zahrnovala téměř nekonečnou paletu schopností a úskoků. Týkaví zloději dokázali vypožarovat trasy svých potenciálních obětí. Velmi mladé sluflebné a u nich jdoucí se dřibáním pro mléko i pivo, ti všichni nesli malou, ale jistou hotovost a často se stávali objektem pozornosti zlodějů. Potom ufl stařilo jen pokusit se na vhodném místě a oboloupit. Jiní zloději se specializovali na to, že obírali poštovní posílky o jejich náklad. Zvláště cennou kořistí byli u nich balíky hedvábí.

Dalším nápadem zlodějů byly krádeže prádla. Jemné lněné tkaniny a krajky byly drahé. Mnoho lidí v Londýně si nechávalo sušit prádlo v okrajových tvrtích květinistému ovzduší. Malý gang si mohl vyíhat správný okamžik a zmocnit se koše s prádlem. Někdy jim pomohla přímo pradelna. Tento způsob vyfadoval organizaci a plánování. Také bylo možné koš prostě ukrást a utéct s ním, což prováděli v tatinou mladí a méně zkušení zloději. Existoval obrovský trh se zbožím z druhé ruky, kde se kradené věci daly prodat.

Pouliční zloději měli svůj protějšek v šmudlarském⁹⁰ na řece Temši. Tito mladí zloději byli v tatinou ve věku kolem patnácti let, dívky i chlapci, a tvořili unikátní skupinu. Ta se zaměřovala na krádeže zboží z lodí, bářek a dalších plavidel okolo mol⁹¹ na Temši. Jakmile nastal odliv, objevili se na bahnitých březích. Jejich cílem byly hroudy uhlí a koksu, které spadly z palub bářek. Ještě výnosnější byla spolupráce, při které jeden zloděj vyplhal na palubu a shodil část nákladu svému společníkovi. Uhlí se potom prodávalo na ulicích za pár penicí. Zatečení byla v těchto případech astá, ale po krátkém odsouzení na dva až tři týdny byly dříve zase zpátky na ulicích.

Cílem mnohých zlodějů bylo dostat se přímo do n kterého z domů. Hlídkovali poblíž a pozorovali, jak to ve vyhlédnutém domě chodí. Plífilo se kolem přízemních prostor a zadních dveří, zkoušeli kliku a byli připraveni ukrást cokoli, co mohli odnést. Nejlepší čas byl v době,

⁸⁸ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 128-131.

⁸⁹ Greenwood, J., *The Seven Curses of London*, London 1869, s. 85.

⁹⁰ Arnold, C., *Underworld London*, London 2012, s. 135.

⁹¹ Mol bylo na Temši 367.

kdy sluflebnictvo bylo zaneprázdněno v horních patrech, třeba p i ranním stlaní postelí. Když z stala kuchařka sama v kuchyni, stálo jen zazvonit u p edních dveří. To ji vylákalo ze suterénu a zatím zloděj mohl proklouznout zadními dveřmi a zkusit své štěstí.⁹²

Proniknout do domu se dalo také za poufletí p evleku. Jeden nebo dva zloději zazvonili u domovních dveří a p edstavili se jako d lníci, jdoucí n co m ít, nebo ú edníci, kte í cht í jí cosi zjiřovat. Byli vpuřt ni dovnitř a m ěli vy kat v p ízemí, zatímco sluflebná odeřla zeptat se do patra. Mezitím mohli vzít n jakou cennost, šfibro nebo cokoliv jiného, co se dalo jednoduě sebrat a ukrýt do kapes, pod oble ení nebo do braňny.

Jiným ze zpřosob , jak vniknout pohodlně dovnitř domu, bylo p ímo vyuffití sluflebnictva. Hojnost sluflebnictva v 19. století nebylo nic nezvyklého, kařdá rodina, schopná řivít a řatit sluflebníka, tehdy n jakého m ěla. V roce 1851 tvořilo sluflebnictvo 7-8 %⁹³ celé populace mimo d ětí do deseti let. U řen a řívek to bylo dokonce 13 %, nebo p řo n ěla slufba tou nejb řn ější prací. Jako sluflebné bylo zam řnáno dvakrát více řen neř v textilním pr řmyslu, kde řeny tvořily v řtřinu zam řnanc . Armádu sluflebnictva tvořilo tedy velké množství lidí s ř znými pracovními podmínkami, od d ětí spících na pytlích ař po komorníky u velkých magnátů , patřící do st ední tříd y.

Svým zpřosobem řivota mohlo být sluflebnictvo pro podsv ětí velmi uřite ně a to p edev řím svojí mobilitou. V d řledku řinan ěních vzestup a p řád ě bylo sluflebnictvo najímáno a op řt propouřt no. Pro řadu zbohatlíků , kte í cht ěli ukázat svoji nov ě nabytou prosperitu, nebyla lep ří mořnost jak toho dosáhnout, neř zam řnat zástup sluhů v bohatě řivřejí se zlatými šufkami. Stejn ě tak docházelo i k jejich propouřt ění, n kdy uř po pár m řících, a tak se množství dob ě vyu ěných a dob ě vypadajících sluhů lehce pohybovalo od zam řnání k zam řnání. Kriminální řivly tak mohly navázat řadu kontaktů p římo uvnitř ř zných domů .

Ve skute ěnosti bylo mnoho slouřících chudých. Krom ř zam řnaných ve vy ří spole ěnosti byli řasto nedostate ěn placeni a m ěli řpatně ubytování. Proto vyuffřvali odjezd řodin, a když byl d ěm prázdný, prodávali u zadních dveří staré oble ení, králíky, lahve nebo řelezo a p řivyd řávali si tak. Zvlá ř nezávid ěníhodná byla situace sluflebných. Pokud byla řívka ze slufby propouřt ěna bez doporu ění od zam řnavatele a nem ěla ve m řst p říbuzné i kontakty, ocitla se na řhu práce s nadbytkem uchaze řů . Třance na zam řnání nebyly velké, a tak se snadno dostala na řáhu prostituce a do náru ě podsv ětí. Pro podsv ětí m ěla taková řívka cenu, řnala vnitřek domu a v řd ěla, jaké obsahoval v řci, které by se daly ukrást. Tyto

⁹² Arnold, C., *Underworld London*, London 2012, s. 132-135.

⁹³ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 163.

informace mohla v podsvětí prodat, nebo pokud chtěla znovu nahlédnout kam do slufby, podsvětí jí mohlo poskytnout doporučení, které postrádala.⁹⁴ Svdomité paní domu obvykle moc nevěřily písemným doporučením a raději se na reference informovaly u předchozího zaměstnavatele, ale to nebylo vždy možné. Nejlepší –ance zdiskreditované slufební mohla spočívat v navázání spojení s podsvětím.

Existuje málo záznamů o metodách umístění komplice do míst, kde se plánovala loupež. Mělo to tak být jednoduše proto, že se jednalo o efektivní systém, který byl používán opatrnými organizátory, kteří se z úkolu objevili u trestního stíhání. Ale slufebníci umístění do domu museli slušně vypadat, být schopní v práci, stejně tak být výjimečně klidnými lidmi. Když byla loupež provedena, nezmezili s ostatními, ale zůstali, dokud nemohli odejít z bezpečných dveří. Jinak by policie, která znala tento systém, musela pojmout silné podezření a zájem o kohokoli, kdo byl nedávno v domě zaměstnaný.

Jinou možností, jak uskutečnit tzv. vnitřní práci neboli vloupání, bylo navázání kontaktu s již zaměstnanými slufčícími v domě. Byl to patrně nejbezpečnější způsob a existovalo mnoho možností, jak si kontakty vytvořit. V ulicích se pohybovali podomní prodáváci, melináři, povaleční a flebráci a ti všichni se mohli setkávat se slufebnictvem a získávat informace o dění v domě. To platilo i pro pomocné síly najaté na jednu noc, například servírky nebo uklízečky. V rámci slufebnictva tvořily ženy a dívky, kromě velkých domů, kde byli zaměstnáni i muži jako sluhové, lokajové a komorníci. Tento fakt byl důležitý pro již zmíněné navazování kontaktů. Bylo snazší pro muže zloděje vést se do bezpečných žen a dívek, získat si jejich lichotkami a dovědět se cenné informace o způsobu života jejich pánů. Potom už nebylo těžké upozorovat, kdy rodina byla mimo domov a naplánovat loupež.

Tak například jistá londýnská kuchařka, zaměstnaná v jednom domě, se seznámila s dobře vypadajícím mužem a vyšla si s ním na procházku. Rodina pána byla pryč a kuchařka měla domluvu slufebnictva na starosti a pozvala muže na čaj. Muž si však přivedl přítele, Francouze, který se takto navrhoval druhé slufební. Vedl si tak šikovně, že přesvědčil slufku, aby jej pustila do horních pater. Poté se kuchařka s přítelem omluvil na nevolnost a vyšel na čerstvý vzduch do zahrady, kde bezpochyby poslal signál svému komplici. Po návratu do domu navrhli muži malé obědování a Francouz se vydal koupit likér. Při návratu nechal uvolněné dveře pro dalšího členu gangu, který proklouzl neviděným dovnitř. Ten se vydal pracovat nahoru do místností, zatímco společnost se bavila dole. Když zloděj dokončil loupež, odešel tak, jako přišel a signalizoval hotovou práci zazvoněním na domovní zvonek.

⁹⁴ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 165.

Toto vyrušení ukončilo veselí v pizzerii, návštěvníci se chystali k odchodu a když sluflebná za dveře nikoho neobjevila, zamkla za návštěvníky bez podezření, že by se něco stalo.

V tomto případě se na ztráty peníze brzo, zločin byl nahlášen, sluflebnictvo se upřímně doznalo k aféře a k tomu, že ke krádeži došlo za jejich slufby. Dva kriminálníci, které personál popsal, byli identifikováni jako členové gangu, zatčeni a posláni na nucené práce, ovšem ten zločin, kterého nikdo neviděl, dopaden nebyl.⁹⁵

Nkte i zločini pracovali rádi samostatně, jiní dávali přednost spolupráci s někým dalším. Mezi časté a dobře fungující komplice pouličních zločinů patřily jejich ženy. Jako mnoho dalších obyvatel podsvětí se mladí zločini ve věku trnácti až patnácti let dávali často dohromady s dívkou o rok či dva starší než oni. V této flivotné etapě navázali i na kolik takových vztahů, fládný však nepělel v legální manželství. Případný pobyt ve vězení patřil mezi běžné peníze odloučení. Zločini často flili s prostitutkami a zcela jistě existovalo mnoho prostitutek, které okrádaly své klienty ve spolupráci s muflizločini. Samy prostitutky také v mnoha případech provozovaly kapsářství.

Pestofle se mohly ženy účastnit téměř každé loupeže, byli to právě pouliční zločini, kte i hráli vedoucí úlohu. ženy působily spíše jako zvěď nebo návnada. Také dokázaly převzít a odnést ukradené zboží od zločine, se kterým spolupracovaly. Existovaly ale situace, ve kterých se ženy skvěle uplatnily. Obvykle si uměly získat děvru dítě mnohem lépe než muflizločini. fienskou specializací se stalo odlákání dobře oblečeného dítěte do opuštěné ulice nebo na jiné místo, kde jej ostatní mohli obrátot a boty. Výhodné to bylo zvláště za chladného počasí, kdy mly děti na sobě více oblečení. Dítě bylo zastrašováno, aby bylo ticho, a znehybněno, dokud si zločini neodnesli kořist. Oslovení a lákání dětí obstarávaly nejčastěji starší ženy, odpovídalo to jejich schopnostem. Zločinské skupiny tohoto druhu vyráběly v tichou dál za hranice své čtvrti, aby našly v blízkém okolí vhodné oběti.

Na vánoce v roce 1850 byla na policejní stanici předvedena jistá Susan Nunn, v čase třicet let, slušně oblečená. Dostavila se skupina asi padesáti chlapců a dívek v doprovodu rodičů. Děti byly přizvány, aby dosvědčily, že byly okradeny touto osobou. Při identifikaci mnoho z nich vybralo bez váhání jako pachatelku Susan. Poté byla odvedena do Old Bailey.⁹⁶

Také krádeže v obchodech patřily ke zločinům, ve kterých ženy vydatně uplatňovaly své schopnosti, ale nebyla to jen specialita žen. Pro mladé zločine bylo okrádání prodávající oblíbenou hrou. V Londýně bylo maloobchodní podnikání velice rozšířené a počet obchodů a

⁹⁵ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 166-167.

⁹⁶ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 133-134.

obchodků značný. Prodávající své zboží ve dne nabízel, v tichou vystavené venku před krámkem. V chudších oblastech vypadaly některé ulice jako z orientálních bazarů. Byly lemovány stánky se zbožím umístěným kolem vchodu nebo venku na podstavcích. To samozřejmě nahrávalo zlodějům. Za mlčného věku, tak typického pro Londýn, pořádaly gangy mladých zlodějů výpravy do chudších čtvrtí a poušteli se do akcí. Jeden chlapec sebral vyhlédnutou věc a ostatní členové gangu ho kryli. Postávali na ulici, a zatímco zloděj mizel s ukradenou věcí v temnotě, pečovali a bránili tak pronásledování.

Pouliční zloději byli zpravidla popisováni jako lidé špatného vzhledu. I když byli schopni předstírat veselý pohled na svět, vedli úzkostné životy plné nedůvěry k ostatním lidem. Přesunovali se z jednoho slumu do dalšího, opovrhováni ostatními. Jedním z důvodů obecné bída těchto lidí byla velká konkurence v jejich profesi.⁹⁷

Na viktoriánské pouliční zloděje lze tedy pohlízet také jako na lidi bez pevného místa v životě, které zoufalství řekne do konfliktu se společností. Smutnou pravdou je, že od nich trpěli nejvíce chudí v ohrožených čtvrtích hlavního města, o které se společnost zajímala nejméně a neměla v úmyslu je přeměňovat.

Prostředkem k nezákonnému získávání peněz i v cí se stávaly často děti. Byly i vhodnými pomocníky při takových akcích. Disponovaly vlastnostmi potřebnými k úspěšnému provádění krádeží, a ušlo o kapsářství i o jiné metody. Děti bylo možné naučit dovednostem, jakým se lidé v dospělosti učí jen těžko. Pokud se s výcvikem začalo již v raném dětství, mohlo se takové dítě stát mistrem ve svém oboru. Naprosto běžné bylo používání dětí, především chlapců, při nejrozlehlejších krádežích a loupežích. Jejich malý vzrůst je pro to přímo předurčen. Malí zloději byli vyškoleni svými šmistry, zkušenými zloději.

Nejnázornější způsob byl vyslat je krást do ulic, ale to nebyla jediná možnost. Daleko užitečnější byli malí zloději v situacích, kdy bylo potřeba dostat se do domu nebo bytu. Útlý a ohebný chlapec se dokázal protáhnout skrz okenní tabulky nebo malé nechráněné zadní okénko. Poté, co se dostal dovnitř, otevřel dveře staršímu kolegovi a cesta byla volná. Takové dítě bylo profesionálně označováno jako šnakesman.⁹⁸

Zlodějtí šmistry vyfílili i nejkovnější chlapce s lezeckými dovednostmi. Často bylo nutné dostat se dovnitř domu komínem nebo světlíkem. Cesta komínem umožnila poznat i dispozice domu vhodného k vyloupení. Výhodou tohoto směsle byl pohyb obvykle v nočních hodinách. Na tuto práci se hodili jen ti nejškovnější. Pokud přefílili nezmrazení,

⁹⁷ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 135.

⁹⁸ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 161.

získali tito mladí zloději z dob svého uhoštění univerzální schopnosti a stali se známými kriminálníky.

Existovalo mnoho legend o zlodějích s ať nadpřirozenými akrobatickými schopnostmi. V Londýně se dlouho tradovala legenda o zloději jménem Williams z Whiteheadu, který provedl snad nejznámější útek z vězení v Anglii za celé 19. století. *Š V roce 1836 byl v Newgate odsouzen k smrti za loupežné přepadení. Byl zde cvičební prostor pro odsouzené obklopený kolmými dřevovými zdmi, na jejich vrchu, patnáct metrů nad zemí, byl chevaux-des-frises.⁹⁹ Bylo nemožné pro lovce protáhnout se kolem ostny a nad ní byla ještě jedna bariéra - bodce chránící vršek zdi. V rohu plácku nicméně ústila vodní cisterna ze slepé strany těsně pod ostny. Stráž se neobtěžovala stále hlídat plácek a Williams využil výhodu. Vyplhal jako horolezec na vrchol zdi, dosáhl cisterny a vyplhal na ní. Odtud se dostal na ty dřevěné ostnaté zábrany a za velkých bolestí je překonal. Poté skočil asi tři metry dol na střechu budov Press Yard a po ní se dostal nad blízkou ulici. Uviděl flenu sušící prádlo a následoval ji dovnitř domu. Lidé uvnitř byli znepokojeni jeho divokým a krvavým vzhledem, ale když je naléhavě prosil, nezburcovali poplach.¹⁰⁰ Williams se dostal na ulici a cestu měl volnou.¹⁰¹*

III) flebráci

Flebráci historicky patřili k mizce a tato skutečnost se nezměnila ani v druhé polovině 19. století. *Š flebrák je ztělesněním mizce, jeho typ je věčný. Je jediný lovce ve vesmíru, který nemusí dbát na vnější okolnosti. Vrcholy a propady světa se ho uflnetýkají.¹⁰²*

Ve viktoriánském Londýně se ufl nejednalo o bandy, skupiny nebo gangy flebráků jako v minulosti. ¹⁰³Možná spíše o jednotlivce, vyazené ze společnosti. Byli to lidé s nejrozličnějšími osudy, a zatímco jedni vystavovali na odív svoji bídu nebo postílení, jiní se často snažili své flebrání skrýt za prodej drobného zboží. Po et flebrák souvisel s pojetností společnosti. Je pravděpodobné, že čím více měl Londýn obyvatel, tím více se vyskytovalo ve městě flebráků. *Š Kde jinde by flebrák mohl najít lepší místo než právě v Londýně, naplněném lidmi a penězi?¹⁰³*

Převod a flivotní příběhy flebráků byly rozmanité. Někteří nebyli schopni vést normální flivot, najít si práci a bydlení. Byli buď pomalu chápaví, příliš staří nebo nějakým způsobem postílení. Nezvádali poradit si s tvrdými požadavky mizce. flebrákem se mohl stát i tulák z

⁹⁹ Španělský jezdec. Jedná se o ostrou zábranu, kterou tvořily rovnoběžné křížky spojené tyčemi.

¹⁰⁰ V té době bylo cítit lidmi namířené proti vězení lidí za majetkové zločiny.

¹⁰¹ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 162.

¹⁰² Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2000, s. 563.

¹⁰³ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2000, s. 557.

venkova, který zavítal na své pouti afl do metropole. Londýn ho pohltit a on se stal cestovatelem po jednotlivých tvrtích. Mnoho flebrák dalo p ednost svobod toulat se m stem a pozorovat jeho ruch.

Nej ast j-í p í inou toho, fle se lidé ocitli na dn , byla nejistota zam stnání. Bu práci nemohli najít, nebo o ni p i-li. Mnozí se pod tíhou nezdaru vzdali a byli donuceni flebrat. To byl p ípad sezónních pracovník . B hem tuhé zimy mohli ztratit práci d lníci v docích nebo docházelo k propou-t ní stavebních d lník . flebráky se tak stávali lidé nezam stnaní nebo nezam stnatelní a také lidé bez domova, kte í v d sledku ztráty práce p i-li o bydlení.¹⁰⁴

Studiem flebrák se zabýval Charles Dickens¹⁰⁵, dobrodinec chudých, a dále Charles Babbage, autor systematické studie o londýnských flebrácích.¹⁰⁶ Henry Mayhew vytvo il klasifikaci flebrák a rozd lil je do devíti skupin:¹⁰⁷

1. Námo ní a vojen-tí flebráci - do této kategorie pat ili vojáci vracející se z válek v cizin nebo bývalí námo níci
2. Zoufalí pracovní flebráci - byli to lidé propu-t ní ze zam stnání
3. Úctyhodní flebráci - tito se vydávali za zchudlé obchodníky nebo emeslníky, také za neúsp -né autory; sem pat ili ístí rodinní flebráci s d tmi umytými a íst oble enými
4. flebráci po nehod - horníci, emeslníci nebo tovární d lníci, které potkalo d lní ne-t stí, výbuch nebo poflár; námo níci ze ztroskotaných lodí
5. T lesn postiflení flebráci - tato skupina zahrnovala zmrza ené nebo ochrnuté, slepé, hluché nebo n mé a osoby mající boláky, oteklé nohy a podobn
6. Hladov flebráci - upozor ovali na sebe slovy nebo m li cedulku s nápisem šJsem hladov jícíõ
7. flebráci cizinci - zastavovali chodce na ulici a ptali se, zda mluví nap . francouzsky a p i té p íleflitosti fládali peníze; dále to byli nap . strádající Poláci, Indové nebo erno-i
8. Drobní obchodní flebráci - cestovali po m st a snaflili se prodávat nejz zn j-í drobné zboží (zápalky, tkani ky do bot, jehelní ky, bonbony)
9. Hudební flebráci - hráli na n jaký hudební nástroj, p ípadn na fla-inet nebo gramofon.

¹⁰⁴ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2000, s. 553-566.

¹⁰⁵ Charles Dickens (1812-1870), anglický romanopisec a flurnalista. Ve svých dílech se zabýval sociální tematikou.

¹⁰⁶ Charles Babbage, vynálezce analytického stroje a autor *Logaritmických tabulek*, napsal systematickou studii o londýnských flebrácích.

¹⁰⁷ Mayhew, H., Binny, J., *The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life*, London 1862, s. 46.

Úspěšnost flebráka závisela na schopnosti zaujmout okolí svým originálním vzhledem a osudem. To mnohé z nich nutilo ke lži a podvodu. Co se týče vzhledu, tito špodvodníci flebráci neváhali používat různé triky a figle. Předstírali znetvoření nebo nemoc a vytvářeli si falešná zranění.¹⁰⁸ Jedním ze způsobů, jak vytvořit falešné postížení, bylo pokrytí části kůže mýdlem a následná aplikace silného octa. To, co se poté objevilo, vypadalo jako velký flutvý puchýř. Další možností bylo schovat kus syrového masa pod roztrhané a špinavé oblečení. Flebráci dále upravovali již zahojená zranění nebo staré amputace tak, aby vypadaly čerstvé nebo zanícené, v též pomocí zvířecí krve. Někteří zašli až tak daleko, že si způsobili skutečná zranění. Neváhali použít tak drastické prostředky, jako byl stělný prach nebo vitriol.

Pro úspěch flebrání bylo důležité nejen samo zranění nebo postížení, ale také způsob, jakým je flebráci dokázali prezentovat. Především bylo, když pomalu odmotávali obvazy ze svého zranění a potom vyprávěli svůj příběh. Pěmelovali kolemjdoucí, aby se na zranění lépe podívali, ale spoléhali na to, že odporný vzhled obvazu chodce odradí od bližšího prozkoumání.

Flebráci často podváděli také zkreslováním svého osudu. Vydávali se za bývalé příslušníky určitých profesí jako je armáda nebo námořnictvo. Předstírali, že utrpěli úraz a Anglie se k nim otočila zády a nechala je bez prostředků.¹⁰⁹

Jiná metoda podvodného získávání prostředků spočívala ve vyslání polonahého flebráka k domu nebo k rodině, kde zaklepal a požídal o peníze a oblečení. Zatímco peníze byly vzácné, staré košile a kabáty byly darovány mnohem častěji. Oblečení a boty, třeba i poškozené, darované z druhé ruky, se shromažďovaly a špecialisté dokázali s lepidlem, lakem a jinými prostředky zázračné opravy. Toto spravení bylo někdy jen dočasné, ale boty a oblečení se mohly dále prodat.¹¹⁰

Vším tímto jednáním se flebráci snažili obyvatelstvo mást oálit a získat peněží i materiální prostředky podvodem. Právě podvody a také veřejné pohoršení a časté opilství byly hlavní důvody, pro které flebráky stíhala policie a snažila se od nich švyistit ulice Londýna. Úkol to byl obtížný vzhledem k rozloze hlavního města, k počtu obyvatel a k chudobě, která v Londýně existovala. *š Koncem 19. století si flebráci stělovali, že jejich život a kariéry jsou ohroženy jednak novou policií, jednak novou společností...š*¹¹¹ Přesto dál zůstávali součástí města.

¹⁰⁸ Této metod flebrání se íkalo šscaldrum dodgeš, Chesney, K., *The Victorian Underworld*, Londýn 1970, s. 196.

¹⁰⁹ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 196.

¹¹⁰ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 196-197.

¹¹¹ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2000, s. 565.

A koliv budili dojem, že jsou neustále v pohybu a na cestách, obvykle p sobili z pevného centra a jen st ídali r zné lokality. Zaujímat stálé místo nebylo výhodné, hrozila možnost, že budou odsunuti. Ti, kte í by se p íli–ukazovali, zvlá-t v bohat-ích tvrtích, by riskovali kontakt s policií. Dobrá místa byla cenná a tak mezi flebráky existovala konkurence. Nejv t-í –anci na výd lek m ly slu-n vypadající fleňy s d tmi a také lidé skute n a viditeln zmrza ení byli obvykle obdarováni. Nosili ásto na krku karti ku s popisem, jak p í-li k postiflení, a také s prosbou o ur ítou pen íní ástku.¹¹²

flebráci znali strukturu m stského obyvatelstva a dokázali odhadnout, od koho mohou almuflnu o ekávat. Od bohaté a st ední t ídy se v t-inou nedo kali ni eho, tyto vrstvy je považovaly za –ejdí e. Stejný názor m li i bohatí obchodníci. P edsudky byly ve viktoriánské spole nosti siln zako en né. Vst ícn j-í byli k flebrák m obchodníci st ední t ídy a chudí pracující, zvlá-t fleňy d lník . Chudí m li soucit s t mi, kdo byli je-t chud-í nefl oni sami.¹¹³ Obecn ale velikost a anonymita Londýna zp sobovaly lhostejnost jeho obyvatel. Lidé m li v tak rozlehlém m st pocit, že flivotní prohry a pády ostatních se jich netýkají.

IV) Opilci

Opilství by samo o sob nemuselo být p ímo zlo ínem. Ale stav, do jakého dostalo lidi nadm rné pití alkoholu, vedl k ohrofování okolí a k násilí. Opilství bylo proto trestáno a v 19. století bylo za opilost v ulicích kaflý rok uv zn no na 25 000 lidí.¹¹⁴

V Londýn druhé poloviny 19. století nebylo opilství ufl tak masové jako v p edchozích staletích, kdy š n kte í jsou tak opilí, že kdyflupadnou na zem nebo do stoky, nejsou schopni se ani pohnout nebo n co ud lat, pití vyvolává hádky a n kdy i ástou smrt.õ P edev-ím v 18. století dosáhlo pití vrcholu a jak prohlásil Samuel Johnson š lov k v p ítomné chvíli není nikdy –asten, pokud není opilý.õ P í inou tohoto stavu bylo nez ízené pití ginu, které se poda ilo omezit afl na konci padesátých let 18. století a které zavinilo smrt mnoha tisíc lidí.¹¹⁵

Pití alkoholu provázelo i viktoriánský Londýn, kde pili muffi, fleňy i d ti. P í ina byla stejná jako kdykoli d íve v historii a to snaha zapomenout na t flké podmínky m stského flivota, chudobu, hlad, zimu a zoufalství. Lidé se opíjeli, aby p effili den za dnem v nejhor-ích tvrtích Londýna. Cht li zapomenout na své starosti a dostat se mimo tvrdou realitu. K tomu

¹¹² Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 197-198.

¹¹³ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2000, s. 565.

¹¹⁴ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 338.

¹¹⁵ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 333.

v-ak bylo potěba peněz a tak s opilstvím souvisely majetkové zločiny a násilí na osobách. Projevy výtrlnictví a rušení nočního klidu byly na denním pořádku.

Sociální pozorovatelé docházeli k názoru, že pití je hlavní příčinou chudoby. Bylo to neutěšené městské prostředí, které přitahovalo mouchy i fleny k pití. Do stavu opilosti přiváděly obyvatele otěsně flivotní podmínky a někteří dokázali být opilí celé týdny. Opilství v Londýně bylo zaražované kruh. Způsobovalo bídu a ta zase doháněla lidi k pití. Byla patrná i spojitost mezi poasím a spotřebou alkoholu. Studené londýnské zimy znamenaly zvýšené pití obyvatelstva. *š V zimě ulice smrdí alkoholem, proto fl každý pije jako nezavěný, aby přemohl úzkost a pronikavou zimu. Pití podněcuje a vybízí lzu ke zlým činům.*¹¹⁶

Londýn zaflával v druhé polovině 19. století velké stavební a společenské změny. Staré nálevny ginu zmizely a vystídaly je šginové paláce, velká zážení se zářícími okny a osvětlenými reklamami na alkohol. Na místa krčem nastoupily pivnice a hostince. Produkce piva v Londýně byla obrovská díky mnoha pivovarům, vyrábějícím tisíce barelů denně.¹¹⁷

Bylo popsáno zvýšené pití mezi fleny v devadesátých letech, a to napřívěmi společenskými třídami. Tehdy jifl nebylo zvlátní, kdyfl flena přišla do hostince šna doučkou. Bfln se také posílaly děti z chudých tříd ve věku do hospod se dflbáním pro pivo.¹¹⁸

Pití v Londýně se nevyhýbalo fládně ze společenských tříd, opít se dokázali i gentlemani. Pro chudé vrstvy v-ak pití mělo mnohem horší následky. Zůstávali bez prostředků, často končili na ulici a závislost na alkoholu je přiměla opatřit si peníze i za cenu násilných činů.

IV) Prostitutky

K charakteristickému znaku městského flivota patřil fakt, že se lidé cítili sami nebo osamělí. Mnohé to vedlo k hledání rychlého partnerství a uflívání si přileflitostného sexu. Velkou roli při tom hrála nesmírná rozloha Londýna. *š Anonymita a neosobnost londýnského flivota se stávají zdrojem sexuální touhy, kde bychom fl být uspokojena bez obvyklých zábran menší společnosti.*¹¹⁹

¹¹⁶ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 402.

¹¹⁷ Například v roce 1870 bylo v Londýně 20 000 hospod a pivnic, které obslouflily přibližně 1 milionu zákazníků. Anonym, *Tempted London: Young Men*, New York c1889, s. 59.

¹¹⁸ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 337.

¹¹⁹ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 361.

Po dobu své existence byl Londýn vždy místem sexuální aktivity. Ani v 2. polovině 19. století tomu nebylo jinak. Přestože viktoriánský věk uznával a propagoval rodinné hodnoty, v metropoli se pohybovaly tisíce prostitutek.¹²⁰

Prostituce byla vždy označována za špinavou. Ve městě obchodu, jako byl Londýn, se sex stal obchodním artiklem. Prodej byl zde povýšen nad vše. Kdo neměl co prodávat, prodával sebe. S obchodem byla tedy spjata i sexuální činnost a klasická otázka prostitutky šla kolik? ů odráží jeho základní rys.

Ve druhé polovině 19. století se obchod se sexuálními službami odehrával na různých místech. Nejlevnější prostitutky pracovaly v parcích, dále bylo možné potkat v ulicích a vstoupit do podloubí domů a do temných dvorů (např. oblast Leicester Square a Cranbourne Passage). Lépe na tom byly Francouzky, které si mohly dovolit flít v podnájmech (např. v Queen Street za Regent Street). Ještě více si vydělávaly prostitutky pohybující se poblíž klubů (např. v Pall Mall) a ty, které pracovaly přímo v nočních podnicích v Haymarketu.¹²¹

Do elegantních nočních podniků byly přijímány jen pitařlivé a dobře oblečené dívky, které by dokázaly nalákat bohaté gentlemany, klienty těchto podniků. Ostatní se pohybovaly v ulicích, kde oslovovaly potenciální zákazníky a poté s nimi odcházely do pokojů v patrech nad obchody. Pokud klient nechtěl jít do bytu prostitutky, pronajímaly si některé kavárny hodinové pokoje, stejně tak dále podniky s pochybnou pověstí nabízely špousty a pronajmutí.¹²² Luxusní prostitutky flýtovaly v pronajatých a příjemně zařízených bytech, kam si vodily bohaté zákazníky.

V 60. letech 19. století bylo v Londýně téměř 3000 nevstícných nejznámějších kvalit. Nejhorší a nejpinavější bylo možné najít v Lambethu, který byl považován za *špinavou* *sepatnou pověst* a nacházela se tam *špinavá nejstrašnější místa v metropoli, vyhledávaná* *tyto nejhoršími prostitutkami.*¹²³ Dále byly provozovány ve Whitechapu, Shadwellu, Spitalfieldsu, Wappingu, Ratclife Highway a Waterloo Road *špinavé nejhorší byly vedle* *dok, kde v jistých dvorech za Bluegate Fields každá místnost v každém domě sloužila* *prostituci, ve vzduchu visel ten flky a sladký zápach opia a jediným nábytkem v nich to bylo* *brloh byly vlhké slamníky a rozbité postele.*¹²⁴

Opakem byly drahé a luxusně zařízené podniky pro bohatou klientelu, např. v King's Place, St James's, Oxenden Street, Curzon Street a v James Street ve čtvrti Haymarket.

¹²⁰ Odhaduje se přibližně 80 000. Acton, W., *Prostitution Considered in Its Moral, Social, and Sanitary Aspects, in London and Other Large Cities and Garrison Towns*, London 1870, s. 3.

¹²¹ Hibbert, Ch., *Londýn*, Praha 1998, s. 253.

¹²² Hibbert, Ch., *Londýn*, Praha 1998, s. 253.

¹²³ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 633.

¹²⁴ Hibbert, Ch., *Londýn*, Praha 1998, s. 252.

Prostitutky pracující v nevstincích podléhaly pasákům. Ti jim pouze výjimečně dovolili vycházet ven z podniků a ve městě byly dívky stále hlídány. Podobná na tom byly i prostitutky z ulic. Pasáci brali dříve za známou část peněz a pífilivovali se tak na jejich výdělcích.

Ve městě se kromě profesionálních prostitutek pohybovaly také tisíce amatérek označovaných jako šdolly mopsů. Počet prostitutek zvyšovaly dále fleny flující v bytech v dobrých čtvrtích, například St. John's Wood, Brompton a Regent's Park, které se nechávaly vydrflovat londýnskými bohatými.

Obecně byly dívky volající se prostituci velmi mladé. Mnohé z nich nedosáhly ještě veku třinácti let.¹²⁵ Smutnou kapitolou byla prostituce v ryze dětském věku. Nebylo výjimkou, že matky pídaly sotva –estileté dcerky do oblasti Haymarketu, aby zde i ony vydělávaly tímto údělným způsobem.¹²⁶

Sex v Londýně souvisel nejen s obchodem, ale i se –pínou a nemocemi. U mnoha prostitutek byl zjištěn syfilis, končící i smrtí. Prostituce byla spojována s morální i fyzickou nákazou. Právě proto se sexuální chování a prostituce staly objektem zkoumání mnoha pozorovatelů Londýna. Například Henry Mayhew poukázal na zkaženost dětí a jejich sexuální zhýralost. Ufletináčtili spolu sexuálně flili a zakládali rodiny bez uzavření žádného sňatku. Také přenos pohlavních chorob mezi dětmi od jedenácti do –estnácti let byl známý. Ostatní autoři, například Charles Booth nebo William Acton¹²⁷, své práce zaměřili na zkoumání podstaty a rozšíření prostituce. Zkoumalo se a statisticky zaznamenávalo, kde prostitutky bydlí, kde se nejvíce vyskytují, jak tráví volné hodiny. Bylo provedeno jejich rozdělení do skupin, například Dobře oblečené flující v bordelech, šdově oblečené flující v soukromých bytech, švutichém sousedství, šZavedené domy a šKomfortní domy.

Reformáto i viktoriánské společnosti se problému prostituce vnovali spolu s pracovníky, kteří e–ili oblast bytovou a oblast zdravotnictví. *šV–ichni se potýkali s d–ictvím tisíciletého neukázněného flivota ve městě a m–li velkou snahu ho vyistit a oistit.š*¹²⁸

Prostituce byla nelegální a proto prostitutky nabízely své služby na místech neúplně veřejných. Došlo-li k zadržení prostitutek a k jejich předvedení na policejní stanici, větinou byly brzy propuštěny, nebo k této trestnéinnosti bývali policisté poměrně shovívaví. Hromadné zatýkání byk němu nevedlo, po propuštění by se na svá místa vrátily. Policisté v–e–ili raději domluvou nebo prostitutky vykázali z místa, kde postávaly.

¹²⁵ Hibbert, Ch., *Londýn*, Praha 1998, s. 252.

¹²⁶ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 360.

¹²⁷ William Acton (1813–1875), anglický lékař a spisovatel.

¹²⁸ Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002, s. 358–359.

S p sobením prostitutek souvisela ěinnost dal-ích ělen ěpodsv ětí, a to pasák .Tato skupina v-ak tvo ěila jen malou ěást z celkového mnoěství lidí, ěřívících se v Londýn zlo ěinem. V t-ina londýnských prostitutek m ěla své pasáky. Tito p ěřivníci odebírali prodejným ěřenám a dívkám zna ěnou ěást jejich výd ělk ěa zcela je ovládali. Sami se ozna ěovali za ěmilenceě a vyěladovali od nich krom ěpen ěz ěi sexuální sluěby. V nev ěstincích drěřeli dívky a v podstat ěrozhodovali o jejich ěřivot ě. Obstarávali nová d ěv ěata, která ěasto nalákali a poté zav ěeli do t ěchto podnik ěnebo donutili pracovat na ulici. N ě které dívky kupovali p ěřím o od jejich rodin. Pasáci obvykle provozovali ěi dal-í kriminální ěinnost, p ě edev-ím kapesní kráěeěe nebo kráěeěe ps ě, dále vykráěání sklep ěa jiná vloupání.

VI) Vrazi

Neět ěřím zlo ěinem, který m ěře být spáchán, je vraěda. V historii Londýna docházelo k bezpo ětu vraěd a seznam vrah ěby byl ěist ědlouhý. Kaědě století m ělo své nejv ět-í p ěřipady. Takě v 19. století se stalo n ěkolik vraěd, které zp ěsobily velký rozruch. V roce 1811 byla v dom ěna Ratcliff Highway vyvraěd ěna celá rodina a b ěhem pár dn ědo-ělo nedaleko tohoto m ěsta k vraěd ědal-í rodiny. Tehdy zem ěelo sedm lidí. Dal-í p ěřipad je z poloviny 19. století, kdy v roce 1849 byli odsouzeni maněřelě Manningovi za vraědu milence pan ěManningové, kterou spáchali spole ěn ě. Nejv ět-í ěhr ězu ve druhé polovin ě19. století zp ěsobily vraědy Jacka Rozparova ěe ve Whitechapelu v roce 1888. Krom ět ěchto známých vraěd docházelo v Londýn ěneustále k dal-ím, o kterých se ve ějnost mohla dov ěd ět z tisku. N ěře uvád ěm n ěkolik p ěřipad ěz ěedesátých a sedmdesátých let 19. století.

1.

Thomas Briggs, 1864

Pan Thomas Briggs byl více n ěředesátiletý vedoucí ú ěedník v bance na Lombard Street, drěřitel sezónní j ězdenky na Severní Londýnskou ěřeleznici. Jednoho pozd ěního sobotního ve ěera nastoupil na vlak ve Fenchurch Street, a poté vystoupil na kone ěné stanici. Byl spat ěen. Jak pokrač oval do svého domova v Hackney. O n ěco pozd ěji uvid ěl strojv ěděe n ěco tmavého mezi kolejemi pobl ěří kanálu u mostu mezi stanicemi Bow a Hackney Wick. Zastavil a na-ěl t ělo pana Briggse otlu ěené a plné ěřám ě. ěěřelo tam, kde z ějm ěspadl z vlaku. Chyb ěly hodinky zem ělého, ět ěžek, prsten a klobouk. Prozkoumání voz ěodhalilo zakrvácené m ěsto v prostoru první t ěřidy, které dokazovalo zoufalý boj. \Byla zde bezpochyby spáchána vraěda.

Zpoátku byli detektivové zmateni, ale brzy získali cenné svdky. Pan Death, klenotník z Cheapside, podal informaci, že malý cizinec vyměnil zlatý etážek za jiný etážek a prsten v jeho obchodě. Také kloboučník podrobně vyložil, jak mu byl přinesen cylindr podobnou osobou, pro kterou ho pozměnil a zkrátil. Dále se přihlásil kóř a společně s detektivy to, kdo mufl navedlo podezření k mladému německému krejčímu jménem Muller. Ten však zmizel a nebyl k nalezení na žádném ze svých obvyklých oblíbených míst. Nakonec bylo zjištěno, že se nalodil na plachetnici jménem Victoria do New Yorku.

Detektivové s panem Deathem, s Jehuou a dalšími svdky se dali do pronásledování dalším poštovním parníkem City of Cork a na Victoria připlula na obzor, získali povolení k zatčení.

Když se plachetnice konečně objevila, detektivové z Londýna a New Yorku se na ni nalodili z remorkéru, shromáždili pasažéry a našli podezřelého mufla. Jeho zavazadla byla prozkoumána a klobouk a hodinky pana Briggse v nich byly nalezeny. Němec tvrdil, že je nevinným vlastníkem a zboží koupil. Americká policie však uvěřila anglickým detektivům a povolila vydání podezřelého. Tak jej detektivové a pan Death triumfálně dovezli zpátky do Londýna, kde se jim dostalo velké pochvaly. Muller byl souzen, shledán vinným a 14. listopadu popraven. Na poslední chvíli řekl svému německému pastrovi, že šlo o udílení. Krátce předtím, když bral poslední pomazání, zopakoval svou nevinu.¹²⁹

2.

Walter Lee, 1870

VRAŽDÁ - Třukující vražda byla spáchána v Glennow-gardens, v Jižním Kensingtonu. Probíhala zde výstavba a k ubytování dlník posloužil dom Drayton Arms. Majitel domu, osmatiletý tělesně postižený Walter Lee, měl ve zvyku nechat jim v průběhu týdne jejich pivo bez placení a částku vybírat každou sobotu. Lee byl střízlivý, spořivý člověk, a kromě toho, že ubytoval zedníky, truhláře a tukaře a dával jim pití na dluh, přijímal také žilink nebo dva, když byli v nouzi. Ke konci týdne peníze vybíral a útoval si malý úrok za přijetí. Tento systém probíhal nějakou dobu a Lee a jeho zákazníci měli dobré vztahy. Minulou sobotu začal na návštěvu jako obvykle a provedl svůj týdenní výběr, na jehož konci měl u sebe značné množství peněz. Lee odešel z budovy, ale nevrátil se do Drayton Arms. Bylo mnoho dohadů, co se s ním stalo, a v sousedství probíhalo pátrání. To bylo bezvýsledné až do včerejšího odpoledne, kdy byl asi o pět čtvrté nalezen mrtev v nedokončeném domě číslo 3, Glennow-gardens. Na čele zesnulého byla nalezena velká rána, z níž byla zasazena kladivem, a

¹²⁹ Bennet, A. B., *Londoners in the Eighteen-Fifties and Sixties*, London 1924, s. 166-267.

na zadní části hlavy byla otevřená rána. Předpokládá se, že Lee nejprve dostal ránu do čela, což ho ochromilo. Když byl na zemi, byla mu zasazena rána do zátylku, která mu způsobila okamžitou smrt. Dům, ve kterém byl nalezen, je jedním z bloku velkých domů, které jsou téměř dokončeny. Jako jediní zaměstnanci zde byli –tukatéři. Lee byl nalezen ležící obličejem na podlaze v jídelně a oживněn byl mrtvý více než dva dny. Nezdá se, že by ho jeho sobotní vybírání přivedlo do domu, kde zemřel. Pravděpodobně byl vylákan pod nějakou záminkou a poté zavražděn. Peníze oběti byly z jeho d vodem k trestné činnosti, nebo bylo zjištěno, že Lee u sebe neměl žádný peněží obnos a jeho kapsy byly vyloupeny.

Inspektor Prescott, serfánt Large a detektivní důstojníci Large a Chennery, z T divize jsou na místě a vyptávají se s cílem najít pachatele vraždy. Předpokládají, že pachatelem je jeden z důlníků, zaměstnaných na stavbě. Věchovní důlníci byli totiž dobře obeznámeni s návyky zeměděle a ze zkušenosti věděli, že byl dochvilný a pečlivý ve svém týdenním podnikání.¹³⁰

3.

Vraždy v Stephney (Sarah Redhead), 1870

V úterý odpoledne se stala vražda v číslu 80, v ulici Sidney, Stepney. Byla spáchána Williamem Redheadem, osmnáctiletým členem 7. oddílu státních dobrovolníků Tower Hamlets.

Vyplývá to z narychlo provedeného vyšetření panem Edwardem Worelsem, superintendantem divize K, bezprostředně po spáchání zločinu. Zjistilo se, že manželství otce zadrženého a jeho druhé ženy způsobilo mnoho zlého dětem z jeho prvního manželství a vzájemné vztahy nebyly dobré. Zadržený absolvoval vojenský drill se svým dobrovolnickým sborem nedávno v sobotu večer. V úterý nabil pušku a záměrně zastřelil svou macechu, která spadla a téměř okamžitě zemřela. Poté utekl z domu a byl pronásledován některými sousedy. Ti ho nedostihli, ale na úrovni ulic Alfred a White Horse, asi míli od ulice Sidney, narazil na policejního konštabla. Tomu se přiznal ke spáchání vraždy a odevzdal pušku, kterou nesl. Byl vzat na policejní stanici a pan Worels mu přetl obvinění. Na svou obhajobu řekl, že se jeho nevlastní matka chovala velmi krutě k němu a k jeho sestře. Další prohlášení nebo vysvětlení jíř neučinil.

Je to klidně vyhlížející chlapec bez jakéhokoli náznaku zvrátlosti v tváři nebo v chování. Po nějakou dobu byl ve službě u obchodníka s vínem. Jeho otec je důstojník na lodi a nyní je na cestě domů z číny.

¹³⁰ The Times, 1870 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.06.2016 9:42].

V era ve er byl v ze p edveden p ed pana Lushingtona na policii. Soudem byl obvin n z úmyslné vraždy paní Sarah Redhead, své nevlastní matky. Informace, že byla spáchána šdal-í vražda, zp sobila, že se blízko soudu shromáždil velký počet lidí a soud a cesty k n mu byly p epln né.¹³¹

4.

Elthamská vražda, 1871

Mladá žena byla nalezena strašliv znetvo ená v ulici Kidbrooke, v blízkosti Elthamu. Inspektor Mulvany z detektivního oddělení Scotland Yard vzal do vazby syna velmi respektovaného obchodníka, který vykonává svoji činnost ve městě Greenwich, a to na základě podezření z vraždy. Z informací získaných naším reportérem se zdá, že tolo zavražděné bylo identifikováno jako Jane Maria Clenson, stá í sedmnáct let. žila jako služebná v domě rodiny otce obžalovaného po dobu jednoho roku a deseti měsíců. Tuto práci opustila před trnácti dny, v té době t hotná. Na základě získaných informací se zdá, že zeměla na setkání se synem svého bývalého pána. Bylo to v době mezi jejím odchodem z domu a nalezením jejího těla. Obviněný byl vzat do vazby přímo v podniku svého otce. Když mu bylo sděleno obvinění, prohlásil, že je nevinný.¹³²

5.

Vražda ve Stradfordu

V era ve er pan C.C.Lewis, koroner v Essexu, pokračoval v Ilford Gaol ve vyšetřování vraždy pana Thomase Galloway, stá í 49 let.

Pan Marsh, advokát, zastupoval příbuzné zesnulého, a superintendent Mason reprezentoval policejní orgány.

Paní Ann Gallowayová, vdova zesnulého, řekla, že v pondělí odpoledne byla vzata policií na policejní stanici ve West Hamu, a tam poznala v žně Campbella. Vybrala ho z řady ostatních a identifikovala jej jako muže, který pobodal jejího manžela dýkou v noci 9. února v Romford-road. V noci, kdy došlo k vraždě, ho viděla z etelně pod svítlíky plynové lampy. Koroner řekl, že historie pádu je stručná. Pan Galloway se vrátil domů v noc vraždy a šel do salonu psát. Asi deset minut poté mu jeho nete sdělila, že došlo k vloupání do domu. Vyšel ven a jeden z mužů jej bodl dýkou. Verdikt poroty bude do značné míry záviset na otázce identity...

¹³¹ The Times, 1870 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.06.2016 10:10].

¹³² The Times, 1871 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 10:36].

Porota, po hodin jednání v soukromí, vynesla následující výrok: - šZjistili jsme, že zemřelý Thomas Galloway byl záměrně zavražděn a shledáváme Michaela Campbella vinným z vraždy prvního stupně a shledáváme Johna Galbraitha a neznámého muže vinným z vraždy druhého stupně.

Všichni byli postaveni před soud.¹³³

6.

Úmyslná vražda (Ellen Marney), 1872

Věra byla uzavřená vyšetřování, které bylo odloženo, pokud jde o příčinu smrti Ellen Marneyové, ve věku 67 let. Ta byla brzy ráno 11. dne měsíce srpna nalezena mrtvá v pokoji muže jménem Crockling, v Cupid's-court, Golden-lane. Doklady prokázaly nadevší pochybnost, že zemřelá byla napadena a poté brutálně zavražděna. Byla spatřena v noci před pivnicí Golden Anchor, v Golden-lane, kde vypila půl litru alkoholického nápoje, ale při odchodu byla naprosto střízlivá.

Crockling byl popsán jedním ze svědků jako sbírač papírů z městských skladů a pokoj používal jako prostor pro tiskárnu. V souvislosti není k nalezení, a když byl přítomen, když byla policie povolána k mrtvému tělu v jeho pokoji. Porota se vrátila s verdiktem šúmýslné vraždy proti osobě určené nebo neznámé, a požádala koronera, pana Richardse, aby vyjednal u ministra vnitra odměnu za dopadení osoby nebo osob, ať už skutek spáchal kdokoli.¹³⁴

7.

Vražda v Lambethu (George Merritt), 1872

Timesy, pondělí 19. února 1872

V sobotu ráno byla spáchána brutální vražda v Belvedere-road v Lambethu v blízkosti Hungerfordského mostu. George Merritt, topič zaměstnaný v pivovaru Lion v Belvedere-road, cestoval do práce, když byl zastaven americkým lékařem jménem William Chester Minor. Uvádí se, že ten předtím nejl Merritt přelí k bráně, byl zastaven Minorem, který na něj vytáhl pistoli a jedenkrát z ní vystřelil. Merritovi se podařilo uhnout hlavou a stěla ho minula. Poté začal utíkat a volal o pomoc. Padl druhý výstřel, který také minul. Při útěku jej třetí výstřel zasáhl do krku. Vrah pak přelí k němu, napadl ho nožem a několikrát ho bodnul. Policisté dorazili na místo činu, kde našli mrtvého Merrita. Zajistili jeho tělo a

¹³³ The Times, 1871 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 10:53].

¹³⁴ The Times, 1872 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 12:05].

odvezli je do nemocnice Svatého Tomáše. Vzali do vazby vraha, který je vysoký, dobře oblečený, vojenského vzhledu.

Timesy, úterý 27. února 1872

Pan Frederick Williamson, superintendant, řekl: Šel jsem poprvé poznat v zemi dne 27. prosince, když za mnou přišel na Scotland Yard a sdělil mi, že bydlí v hotelu Vidler v Holbornu a že se právě vrátil z Ameriky. Říkal, že odtamtud odešel, aby se vyhnul pronásledování Iry a zdálo se, že měl v tomto ohledu halucinace.. Mezi tímto dnem a 31. lednem mě zavolał několikrát. Jednou prohlásil, že když se ráno probudil, ucítil pálení v žaludku, které, jak viděl, bylo způsobeno nějakou neviditelnou osobou, která k němu chodila do pokoje a nechávala mu nějaký druh jedu v ústech. Superintendant Minora nikdy nepovažoval za nebezpečného, ale myslel si, že byl obětí halucinací.¹³⁵

8.

Vraždy v Hackney (Charles Starkie)

Timesy, středa 3. dubna 1872

Obžalování z vraždy - minulou noc byl spáchán trestný čin v bytě č. 103 v ulici Great Cumberland v Hackney-road, obývaném Thomasem Jamesem, pracovníkem v manufaktuře na boty. Charles Stanley, stáří asi 26 let, pobýval několik dní v domě a předpokládá se, že měl nějaký obchodní spor s Jamesem. Věra se zle pohádali a Stanley byl poštědán, aby opustil dům. Odmítl, hádka zesílila a majitel hrozil, že pokud Stanley neopustí prostory, tak jej zastřelí. Stanley se mu vysmíval a stále odmítal odejít, když James řekl: Šel jsem, pokud okamžitě neodejdete, budu stílet. Stanley odpověděl: Šel jsem, fletě dlelat, co chcete. Na to na něj James namířil revolver. Stanley se jenom usmál, myslel si, že jej chce pouze vystrašit. Ten však vypálil, ale kulka minula tvář. Vypálil druhou a pak třetí ránu a jeho střela zasáhla Stanleye do břišní. Zavrátoral a pak upadl na chodník.¹³⁶

9.

Vraždy ve Wappingu - Parkerovy děti

Timesy, pondělí 24. listopadu 1873

Vraždy - Věra odpoledne bylo zjištěno, že byla spáchána vražda v č. 19 Chappuis court, Old Gravel-lane, Wapping. Pachatelem činu je muž jménem Parker, stáří asi 35 let.

¹³⁵ The Times, 1872 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 12:55].

¹³⁶ The Times, 1872 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 14:47].

Když opustil v dopoledních hodinách domov, šel ven v dom (slučbná?), ale se vrátí b hem n kolika minut. Když –la nahoru dát d tem, chlapci a dívce, n jaké jídlo, na–la je oba mrtvé. Jejich hrdla byla pod ezána velice surovým zp sobem. Chlapec trp l ochrnutím a dívka byla mrzák. Mezitím –el vrah na policejní stanici a vydal se policii do vazby. Vzal s sebou n fl, kterým byl in spáchán. Jako d vod vraždy uvedl nouzi a odpor k tomu, aby jeho d ti flily v chudobinci. Nedávná ztráta manželky z ejm m la vliv na jeho jednání. Posouzení se bude konat dnes nebo zítra.¹³⁷

10.

Vraždy v Walworth (James Sibley)

Timesy, pond lí 26. kv tna 1873

Vraždy a sebevraždy - V era ráno do–lo k vražd a sebevražd v dom .p. 10, Charles-ulice, Brandon ulice ve Walworthu. James Sibley, p íleřitostný stavební d lník, stá í 48 let, který flil v dom n kolik let a jeho chování v poslední dob bylo velmi podivné, napadl svou ženu, zatímco p ipravovala ve e i. Vzal ezba ský n fl a pod ízl jí krk tak siln , že smrt musela být okamžitá. Jeho d ti - celkem p t - vyb hly z místnosti a k i ely o pomoc. Otec –el po n kolika okamžicích za nimi a zranil dv do ruky. Poté se zastavil u dve í na ulici a spáchal sebevraždu tím, že si pod ízl vlastní krk. Když dorazila policie, p evezla t la do chudobince a zran né d ti do nemocnice.¹³⁸

11.

P íznání k vražd (šTeddyō)

Timesy, 6. února 1875

P íznání vraždy - Minulou noc George Wilson, stá í 21, který pat í do Chelsea, –el na policejní stanici v South Shields a p íznal se k usmrcení mladého lov ka s tím, že jej srazil z náb eflí do Temfle. Wilson sd lil, že mladý mufl, který byl jeho spole níkem, byl znám pod jménem šTeddyō. Dne 27. ledna –li spolu podél náb eflí Temfle a pak se posadili. Wilson v d l, že šTeddyō m l n jaké peníze, vzal mu je a bil ho do hlavy. šTeddyō spadl do vody a volal n kolikrát o pomoc, ale Wilson ode–el a nechal ho utopit. Po spáchání ínu ekl Wilson, že nemohl odpo ívat, a tak –el do Regent Canal a dostal se na palubu parníku a pořádal kapitána o p evoz do Shields. Odjel z Londýna v úterý a dorazil do South Shields ve tvrtek, kde opustil parník. Od té doby putoval kolem a cítil nutkání, aby se vzdal. Mladému muflí,

¹³⁷ The Times, 1873 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [30.07.2016 16:42].

¹³⁸ The Times, 1873 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm> [08.08.2016 9:02].

jehož smrt způsobil, bylo asi 18 let a často navštěvoval ve stejném domě známý jako Crown Inn, v Chelsea, a také další s názvem Magpie. Wilson dnes bude postaven před soud.¹³⁹

Jack Rozparova - Vraždy z Whitechapelu

Pokud jde o zločinnost Londýna ve druhé polovině 19. století, za nejhorší zločinné doby je považována série 5 vražd londýnských prostitutek, známá jako dílo Jacka Rozparova. První místo na pomyslném žebříku kriminálních případů si tyto vraždy vydobýly z několika důvodů. Především to byl brutální způsob, jakým byly oběti zabity. Dále sériovost vražd ní a s tou spojená nervozita, kdy londýnští obyvatelé zažívali smrt s strachem a vzrušením, zda a kde vrah opatruje. Dalším důvodem byl nezdar policie při snaze dostat se vrahovi na stopu. Svoji roli hrál i sociální problém oběti a zločinnost, kterou provozovaly. A také oblast, ve které k vraždám docházelo, tedy její těsné sousedství s City. Fakt, že vrah nebyl nikdy dopaden, usvědčen a odsouzen, dává z těchto vražd případ číslo 1.

K vraždám došlo v roce 1888 v období od 6. 8. do 9. 11. Oběmi byly ženy, chudé pouliční prostitutky. Vraždy byly spáchány zvláště brutálním způsobem. Došlo k podříznutí a následnému rozpárání a znetvoření oběti. Mrtvé byly objeveny v tmavých uličkách a jedna v pronajaté místnosti. Vraždy se staly ve čtvrti Whitechapel, v okruhu 500 yardů od Whitechapel High Street, na rozhraní bohaté City a chudého East Endu. Vrah po sobě zanechával výsměšné dopisy, kterými mátl své pronásledovatele. Vzhledem ke způsobu provedení vražd padla podezření na lékaře, ezňáky, cizince nebo fiidy.¹⁴⁰

Whitechapel byla malá a velmi chudá čtvrť Londýna, nacházející se ve východní části města zvané East End a žijící asi 60 000 obyvatel. Samotný East End patřil za chudou oblast, kde žil velký počet lidí. Kriminalita zde byla vysoká a mnohé jeho části bylo možné označit za nebezpečné. Nejhorší okresek byl právě Whitechapel. Přesídlení v těchto domech se nepatrnými hygienickými podmínkami, bída a nedostatek jídla způsobovaly častá úmrtí, hlavně dětí. Lidé zde žijící nemohli nikdy ani platit nájem a museli nocovat na ulici nebo si zaplatit levnou postel v noclehárně. Mnozí raději odešli do chudobince, kde dostali jídlo a nocleh, pokud se snažili pracovat. Bída byla krádeže, problémy s alkoholem a prostituce. Často ženy a dívky se staly prostitutkami, aby získala peníze na zaplacení bydlení nebo jídla pro svoji rodinu.¹⁴¹

¹³⁹ The Times, 1873 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm>[08.08.2016 9:30].

¹⁴⁰ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 547.

¹⁴¹ Franklin, A., *Jack the Ripper*, Praha 2016, s. 7.

Ve Whitechapelu se vyskytovaly gangy, které vyhrožovaly prostitutkám a zabíjely je. Jejich oběti se pravděpodobně staly i dvě ženy z Whitechapelu, Emma Smithová a Martha Turnerová. K první z těchto vražd došlo 3. dubna 1888. Prostitutka Emma Smithová byla napadena několika mladíky, kteří ji zbili a znásilnili. Ačkoli byla odvezena do nemocnice, druhý den svým zraněním podlehl. Druhá vražda se stala 7. srpna ve stejném roce poblíž místa, kde byl spáchán podobný útok. Prostitutka Martha Turnerová byla ubodána k smrti 39 ranami. Již 31. srpna byla nalezena další mrtvá. Vraždu prostitutky Mary Ann Nicholsové vyšetřovali policisté zpočátku stejně jako dvě podobné vraždy a předpokládali, že jde o dílo stejného gangu. Teprve když 7. září došlo k vraždě nepřítomné prostitutky Annie Chapmanové a její zranění byla podobná zraněním Mary Nicholsové, předhodnotila policie svůj přístup k případu a začala tyto dvě vraždy považovat novému a zatím neznámému vrahovi.

Ten se vyznačoval nebyvalou brutalitou, svým obětem podřízl hrdlo a poté vyšel z těla nůž, který vnitřnosti. S takovým způsobem zabíjení se policie dosud nesetkala a ve čtvrti Whitechapel se začala šířit panika. Z informací získaných policií od místních prostitutek vycházelo najevo, že jedna z nich byla ohrožována neznámým mužem. Policii se však nedařilo nikoho dopadnout. Jako stopa mohl posloužit dopis, který došel 27. září do centrální zpravodajské agentury s podpisem Jacka Rozparova. Oslovení znělo: Šťádráhy – šéfe a jeho autor v něm psal o zabíjení, o nenávisti k prostitutkám a vysmíval se policii, že dosud nemá vraha. Policie nevěřila v jeho pravost a zatajila jeho existenci. Dne 30. září byla uprostřed noci nalezena další mrtvá prostitutka Elizabeth Strideová s proříznutým hrdlem. O necelou hodinu později stejným způsobem zemřela prostitutka Catherine Eddowesová, které byly navíc vyjmuty nůž a vnitřnosti.

Policie nyní uveřejnila dopis od Jacka Rozparova a doufala, že to pomůže dopadnout vraha. To se nezdařilo a další korespondence následovala. Již 1. října obdržela policie pohlednici od Jacka Rozparova, kde psal o dvou posledních vraždách.

Další dopis dostal 15. října Georg Lusk, který se již v září rozhodl shromáždit skupinu mužů a vytvořit Mile Endský výbor pro bezpečnost. Vedl tyto muže a v noci se snažili hledat vraha. Georg Lusk zprvu myslel, že jde o vtip a někdo se v dopise s názvem špeklař vydává za vraha. Ale součástí zásilky byla polovina lidské ledviny a tak večer později předhodnotil a dopis zaslal policii.

K páté vraždě plánované Jacku Rozparov a došlo 9. listopadu. Zabitou Mary Kellyovou objevila v jejím pronajatém pokojíku bytná. Tato oběť byla nejvíce zohavená. Vrah jí nejen prořízl hrdlo, ale mrtvé tělo je rozděl na několik částí.¹⁴²

Další dvě vraždy prostitutek se staly později. Dne 17. 7. 1889 byla brzy ráno policií nalezena mrtvá Alice McKenzieová. Byla probodnutá a měla další zranění, ale ta nebyla podobná zraněním z předchozích pětipřípadů Jacka Rozparova. Stejně tak zranění Frances Coleové, zabitě 13. 2. 1891, byla odlišná. Přestože měla podřezané hrdlo, ani tato vražda nebyla připisována Jacku Rozparov a.

Policie vyšetřovala v roce 1888 mnoho svádků. Ti se v též době shodli, že s oběťmi viděli před jejich smrtí mufla, který měl na sobě dlouhý tmavý kabát a klobouk. V dalších detailech se jejich výpovědi rozcházejí. Někteří tvrdili, že měl knír, jiní to vyloučili. Potenciální vrah byl označován za Angličana, fiida, námořníka nebo cizince.¹⁴³

Tato vraždění vypovídala o tom, že tentokrát se nejedná o běžného vraha. Prostitutky byly chudé, nešlo tedy o loupežné vraždy. Činnost, která je věčně spojovala, naznačovala, že vrah je proti nim zaujatý nebo má určitou sexuální úchylku.

Objasnit tuto sérii vražd bylo velkým úkolem pro Scotland Yard. Policie se snažila zjistit pachatele. Nejprve se domnívala, že vraždy jsou dílem některého z gangů. Tato teorie se nepotvrdila a policie se zaměřila na hledání osamělého vraha. Během vyšetřování byla vznesena mnohá obvinění, uskutečnily stovky výslechů, ale nedařilo se proti nikomu shromáždit dostatek důkazů.

Podle zprávy provedení vražd padlo podezření na lékaře, studenty medicíny, eznyky nebo pracovníky na jatkách. Byli podezříváni také fiidé, cizinci nebo osoby duševně choré. Vyšetřovatelé se zaměřili nejen na lidi z nejhorší spodiny, ale i na bohaté a vážené osoby a dokonce i na členy královské rodiny.

Jedním z podezřelých byl právník londýnské vyšetřovací společnosti Montague John Druitt, který byl mentálně labilní. Jeho kontakty vedly do East Endu. Nebyl odsouzen, protože se v prosinci roku 1888 utopil v Temži. Další podezřelý George Chapman byl polský přistěhovalce, přecházejícím jménem Severin Klosowski. Pracoval jako kadeřník v Cable Street a nakonec byl v roce 1903 obviněn za jinou vraždu.¹⁴⁴

¹⁴² Franklin, A., *Jack the Ripper*, Praha 2016, s. 9-31.

¹⁴³ Franklin, A., *Jack the Ripper*, Praha 2016, s. 33-39.

¹⁴⁴ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 547-548.

Byl podezříván také Aaron Kosminski, polský fiid, který flil ve Whitechapelu. Nenávid l fleny a p edev-ím prostitutky. Propadl -lenství a byl umíst n do ústavu pro choromyslné.¹⁴⁵

Vrahem mohl být i James Maybrick, obchodník s bavlnou z Liverpoolu, který flárlil na svou mladou flenu Florence. Podezíral ji z nev ry a nazýval ji d vkou. Mohl se p i svých cestách do Londýna mstít na prostitutkách. Zem el v roce 1889. Podez elým se stal i len královské rodiny, princ Albert Victor Christian Edward, vévoda z Clarence, vnuk královny, který pozd ji onemocn l ch ípkou a zem el.

A koliv se do pátrání zapojilo obrovské mnofství policist a detektiv a policie zatýkala na základ sebemen-ího podez ení, nikdy se pachatele ohavných vrafd nepoda ilo najít a usv d it. Vrafdy z Whitechapelu ot ásly d v rou ve ejnosti ve schopnosti policie. Ani zadrflení a výsledy stále nových podez elých nep inesly o ekávaný výsledek a víra v detektivní práci policie za ala klesat. *š Královna Viktorie se osobn zajímala o vy-et ování zlo in Jacka Rozparova e a p ísn kritizovala postup p íslu-ných vy-et ovatel .o*¹⁴⁶ Spisy s vrafdami ze tvrti Whitechapel z stávaly stále neuzav eny a a koli vy-et ování pokračovalo, lidé p estávali v ít, fl se policii poda í dotáhnout p ípad úsp -n do konce. Jack Rozparova detektiv m Scotland Yardu stále unikal a tak tyto vrafdy z stávají neobjasn ny dodnes.

¹⁴⁵ Feldman, P. H., Jack Rozparova , Praha 2009, s. 27.

¹⁴⁶ Feldman, P. H., Jack Rozparova , Praha 2009, s. 527-528.

tvrtá kapitola

Policie v době viktoriánské

I) Poátky Metropolitní policie

Úspěšnému fungování policie ve viktoriánském Londýně předcházelo období první poloviny 19. století, kdy Londýn neměl žádnou centralizovanou organizaci k potírání zločinu ve městě. *„Jediným státním bezpečnostním útvarem byly silniční hlídky v Bow Street, které stály u zbytek na silnicích vedoucích do města a na hlavních ulicích. O bezpečnost se staraly jednotlivé farnosti a obvody samy, jejich představeným to dávalo neomezenou moc bez jakékoliv kontroly zvenčí. Farnosti měly své vlastní oddíly konštablů, strážníků a ponocných. Službu u hlídek nastupovali lidé s pochybnou minulostí a minimálními předpoklady pro tuto funkci. Strážníci spíše než k ochraně podle zákona více sloužili k prosazování zájmů městských radních a hlídání jejich vlastního majetku.“*¹⁴⁷

Situace byla katastrofální, ale nikdo ji neřešil. Londýn byl prezentován jako město s drobnou zločinností, která obtěžovala, ale neohrožovala. Panoval názor, že „se nevyplatí zločin potírat, ten tu bude pořád, ale udržovat míru kriminality v mezích, kdy sice je na obtíž, ale ještě není nebezpečná.“¹⁴⁸ Ve skutečnosti docházelo k mnoha krádežím a vyloupením v důsledku nečinnosti konštablů, ospalých ponocných a nedůsledné práce hlídek z Bow Street.¹⁴⁹

Světovou výjimkou byla říční policie¹⁵⁰, založená v roce 1800. Iniciátorem byl skotský obchodník Patrick Colquhoun¹⁵¹, později smířlivý soudce. Ten apeloval na řešení problému zločinnosti v Londýně, poukazoval na velký počet lidí plivících se zločinem a na výškové, které zloději napáchají. Západoindická obchodní společnost, které způsobili ztráty v docích říční piráti, nepoctiví důlníci a zkorumpovaní úředníci, na Colquhouna navrhl zřízení říční policie.¹⁵²

Říční policie se sice osvědčila, ale vláda otálela s jejím využitím pro celou metropoli. Muselo dojít k celé řadě vážných případů, jako bylo například vyraždění dvou rodin v

¹⁴⁷ Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Píbram 2005, s. 41-42.

¹⁴⁸ Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Píbram 2005, s. 42.

¹⁴⁹ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 538.

¹⁵⁰ Thames River Police. Její velitelství sídlilo ve Wappingu. Měla na starosti hlídkování na řece Temži. Její povinnosti zahrnovaly také hledání a vyzvedávání těl sebevrahů, zavražděných a náhodně utopených osob. Dickens, Ch. (Jr.), *Dickens's Dictionary of the Thames*, 1881, s. 179. [dostupné online] <https://play.google.com/books/reader?id=g8IHAAAAQAAJ&printsec=frontcover&output=reader&hl=cs&pg=GBS.PP2>

¹⁵¹ žil v letech 1745-1820.

¹⁵² Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 255.

Ratcliffe Highway v roce 1811¹⁵³ nebo odhalení plánu spiklenců z Cato Street uskutečnit atentát na vládní kabinet a sídlo starosty v Mansion House v roce 1820. Teprve potom byl jmenován ministrem vnitra sir Robert Peel, který v roce 1822 vytvořil zvláštní výbor pro policejní problematiku Londýna a snažil se přesvědčit parlament o nutnosti profesionální policie. Výbor však zamítl vytvoření policie s odvoláním, že *šetrná svoboda by nebyla vyvážena výhodami, je-li proti zločinnosti*.¹⁵⁴ O rok později napsal list The Times, že centralizovaná policie je *š nástrojem, který byl vynalezen despoty*.¹⁵⁴

Robert Peel se nadále snažil přesvědčit parlament, tisk a veřejné mínění o potřebě vytvoření profesionální policie řízené ministerstvem vnitra. Ale nechuť k centralizovanému bezpečnostnímu systému byla obrovská. A kolivsi neustále vzrůstající zločinnost fládala veřejnosti, našlo se mnoho odporců, kteří veškeré snahy bojkotovali. *Šradí a každé tři roky pod úžnou plátnou lidí na Ratcliffské silnici, nejlabych byl vystaven domovním prohlídkám, nepřemávejme Fouchéovým výmyslům*, prohlásil ministr zahraničí John W. Ward.¹⁵⁵

Robert Peel vytrvale argumentoval růstem zločinnosti a po založení nového parlamentního zvláštního výboru v únoru roku 1828 tyto argumenty podložil údaji o počtu zločinců, kteří byli postaveni před soud. Prokázal, že počet odsouzených stále narůstal. *ŠChci lidi naučit, že svoboda nespočívá v tom, že vám dům vyloupí gangy organizovaných zlodějů, a v přenechání hlavních londýnských ulic na noc opilým flénám a pobudům*, sdělil ministerskému předsedovi Wellingtonovi. Výbor nakonec doporučil zřízení nového útvaru policie, nahrazujícího jak hlídky z Bow Street, tak i exekutivní pravomoci soudců v Londýně. Provalila se totiž korupce ve stávajících útvarech a autory tohoto organizovaného systému byli právě londýnští soudci. Bylo zjištěno, že policisté z Bow Street a ze City umohovali bankám získávat zpět od lupičů ukradené peníze. Velké odměny si policisté rozdělovali společně se zločinci a společně podváděli.

Vzhledem ke kontaktu policistů z Bow Street se svými zločiny bylo zřejmé, že jsou *šsoudními spekulanty se zločinem, místo aby byli efektivními prosazovateli spravedlnosti*.¹⁵⁶ Usvědčeni byli konštěm farnosti Covent Garden Josephem Thomasem, později šsuperintendantem metropolitní policie. Ten se snažil vymýtit ze čtvrti tuláky, kapsáře a prostitutky. Policisté, kteří s nimi udržovali přátelské styky a dokonce se společně

¹⁵³ V prosinci 1811 došlo k brutálním vraždám ve dvou domech na Ratcliffské silnici vedoucí do Shadwellu. Celkem zemřelo sedm osob. Na dopadení pachatele byla vypsána odměna 500 liber a ulice Shadwellu místo ponocných chránily hlídky. Usvědčit vraha se nakonec nepodařilo. Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Pábram 2005, s. 41.

¹⁵⁴ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 537.

¹⁵⁵ Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Pábram 2005, s. 41.

¹⁵⁶ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 537-538.

scházeli v hospodě. Uhnědělého medvěda na Bow Street, mu v tom bránili. Pro něj byla zajímavá jen taková zatčení, za která byly vypsány odměny.¹⁵⁷

V roce 1829 se Robertu Peelovi konečně povedlo prosadit dlouho připravovaný zákon o londýnské Metropolitní policii. Po přijetí zákona mohla vzniknout nová jednotka placených policistů pod vedením dvou soudců, později nazývaných komisaři. Těmi byli plukovník Charles Rowan a právník Richard Mayne¹⁵⁸. Do roku 1830 se podařilo pro policii získat přes 3000 mužů a z nich vytvořit sedmáct divizí.¹⁵⁹ Velekaždé divize stál superintendent.¹⁶⁰

Pro práci u policie byli získáváni většinou bývalí vojáci, ale Robert Peel chtěl, aby na lidi neprobíhali armádním dojmem. Proto byli policisté oblečeni do dlouhých modrých fraků a na hlavách měli cylindry. Jako zbraň jim sloužily pouze krátké dělové obušky. Na nebezpečné pochůzky se vydávali s krátkými šavlemi. Policistům se říkalo šbobby's Boys (Robertovi hoši) a odtud vznikl název šbobbies. Naopak konstáblové nosili k odstraňování zločinců uniformy, a pokud byli svědky porušení zákona, bylo jejich úkolem pachatele zatknout bez toho, aby byli zraněni, ať dojde k vážnějšímu zločinu.

Ministr Robert Peel se snažil zamezit zkorumpování policistů tak jako se to stalo v případě hlídek z Bow Street. Policisté níže hodností proto neměli dovolený styk se zločinci a informátory v hostincích. Cílem se stala prevence zločinnosti. Nepřicházelo v úvahu špičkovat si zločince za účelem získání větší odměny. Nebylo dovoleno přehovávání ve prospěch vlády, což bývalo dříve běžné.

Nový policejní úřad se nacházel ve Whitehall Place č. 4. Rozlehlá budova, v níž sídlil, byla zadním traktem obrácena k nádvoří Scotland Yard, pojmenovanému tak proto, že zde dříve stával palác skotských králů.¹⁶¹

Založení metropolitní policie bylo významným milníkem londýnské bezpečnosti. Ovšem zátky londýnské policie nebyly jednoduché, policisté byli málo placeni¹⁶² a dostávalo se jim hlavně výsměchu a urážek. Dokonce byly na ulicích rozdávány letáky zaměřené proti jejich působení ve městě.¹⁶³ Ať postupně se ukazovalo, že jejich práce je přínosem pro bezpečnost Londýna. Docházelo ke sniffování potu domovních krádeží a na nočních ulicích byl větší klid.

¹⁵⁷ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 538-539.

¹⁵⁸ Durston, G. J., *Burglars and Bobbies: Crime and Policing in Victorian London*, Cambridge 2012, s. 63-64.

¹⁵⁹ Každá divize byla označena velkým písmenem z abecedy. V policejních zprávách byla u jména policisty vždy uváděna hodnost, číslo dotyčného a příslušnost ke konkrétní divizi.

¹⁶⁰ Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Příbram 2005, s. 43.

¹⁶¹ Hibbert, Ch., *Londýn*, Praha 1998, s. 254.

¹⁶² Dostávali necelou jednu libru týdně. Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 540.

¹⁶³ Hibbert, Ch., *Londýn*, Praha 1998, s. 256.

V roce 1833 rozešlo se pět set policistů nelegální schůzce Národního politického svazu v Cold Bath Fields. Ti policisté utrpěli zranění, ale obyvatelstvu se nic nestalo. Po těchto událostech odpor proti policistům začal slábnout. Přibývaly fláckosti farností nacházejících se mimo hranice metropolitního obvodu ozařené tak, aby mohly sloužit policejnímu vyufflívat. Provinční města fládala Londýn o vycvičené policejní důstojníky. Musela řešit problémy spojené se zločinci, kteří se k nim přesunuli z hlavního města. Odtud je vyhnala právní úspěšná činnost metropolitní policie.

Přesto je třeba ve 40. letech 19. století došlo k zatčení téměř 3000 lidí, kteří zaútočili na policisty. Tímto pěsteváním o mladé pouliční prodáváče, kteří se bránili kontrole svého podnikání ze strany policie. Dále bylo zatčeno pětiblížná tisíc lidí za pokus o osvobození zadrženého z policejní cely, což ukazovalo na stále ještě silné vazby mezi zločinci.¹⁶⁴

Metropolitní policii se postupně podařilo rozšířit svoji moc na oblast o velikosti téměř 700 čtverečních mil.¹⁶⁵ Sahala až za správní hranice hrabství Londýn. Tak bylo zamezeno tomu, aby se zločinci, spáchající zločiny v jednom obvodu, ukryli ve druhém, kde by policie neměla pravomoci.¹⁶⁶ Výjimkou bylo území City, které mělo oddělenou policejní službu. Ta byla v roce 1839 reorganizována podle pravidel Metropolitní policie.¹⁶⁷

K rozšíření metropolitní policie došlo v roce 1842 zřízením detektivního oddělení. Jeho šéfem se stal inspektor Field.¹⁶⁸ V době zavedení se skládalo pouze ze dvou inspektorů a deseti serflantů, kteří byli vyufflíváni podle inteligence a speciálních zkušeností v odhalování trestné činnosti.¹⁶⁹

Do řad metropolitní policie byli přijímáni další uchazeči, kteří procházeli přísným výběrem nejen v záležitostech. Cílem bylo vyloučit například nedisciplinovanost nebo opilství.¹⁷⁰ Byla snaha, aby 4300 nových mužů, kteří splnili podmínky přijetí, dělali část jménu policejního sboru.

Pokud jde o hierarchii, na vrcholu pomyslné pyramidy byl komisař, který velel. Následovali detektivové inspektori, kteří se specializovali na určité druhy zločinů. Konstáblové (bobíci) byli pochůzkáři v terénu, kde řešili běžné delikty. A serflanti pomáhali

¹⁶⁴ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 541.

¹⁶⁵ v roce 1839. Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 539.

¹⁶⁶ Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Píšťram 2005, s. 44.

¹⁶⁷ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 540.

¹⁶⁸ V roce 1851 vzal inspektor Field spisovatele Charlese Dickense do slumu v East Endu a do Kryšého hradu, doupěte zlodějů v St. Giles. Inspektor měl respekt a úctu i k těm nejhorším zločincům a stal se skutečnou legendou. Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Píšťram 2005, s. 44.

¹⁶⁹ Quarterly Review, Vol.129, no.257, 1870 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm>

¹⁷⁰ Nejprve šel do vod k propuštění z řad policie bylo opilství - v srpnu 1829 byli dva muži propuštěni právně z tohoto důvodu a to hned první den svojí služby. Durston, G. J., *Burglars and Bobbies: Crime and Policing in Victorian London*, Cambridge 2012, s. 69.

obma skupinám. Policie se zaměřila na plnění důležitých úkolů, jako bylo odhalování a potrestání pachatelů zločinů, ochrana života a majetku, zachování veřejného klidu a prevence zločinu.¹⁷¹

Metropolitní policie postupně zamezila stálému nárůstu zločinnosti v Londýně. Pravidelné policejní hlídky vnesly do ulic pocit bezpečí a obyvatelé oceňovali nastolení pořádku.¹⁷² Pravomoci policie se rozšířily a zatčení hrozilo pachatelům i za drobné přešestupy, jako bylo koulení obušku, klepání na dveře, zhazování lamp, zapalování ohňostrojů a v zimě zatahování ledových klouzaček. Trestán byl i prodej a používání hlučných nástrojů.¹⁷³ Drobní kriminálníci měli před metropolitní policií respekt a dávali přednost tomu být se sráfkami zadobře. Ti naopak respektovali zvyky a zvláštnosti ulic s jejich problémy.

Zatímco v ulicích Londýna měli policisté právo okamžitě zasahovat, do tisíc soukromých podniků neměli vstup povolen. Teprve od roku 1869 se situace změnila. Policie mohla vstupovat do nevěstinců, kaváren, doutníkových kuáren a celonočních podniků. V těchto se setkávali prostitutky, kuplíři a podvodníci. K uzavírání takovýchto míst začalo postupně docházet v sedmdesátých letech 19. století.

Vznik a činnost metropolitní policie znamenaly průlom do oblasti stíhání zločinu. Zpočátku měla nová organizace mnoho odpůrců, především z řad soudců starých policejních úřadů. Ti popířili o své pravomoci v roce 1839 a nehodlali se s tím smířit. Dále se bouřily některé farnosti, které nechťly platit ze svých rozpočtů novou instituci, aniž by v ní měly své slovo.¹⁷⁴ Ale uflběhem tisícátých let nastala spokojenost s novou policií. *š Osoby i majetek jsou dnes nesrovnatelně bezpečnější než ve starém systému. Nová policie je dnes všeobecně a zaslouženě přijímána. Téměř všechna rozsáhlá spěšněctva, která tehdy existovala pro udržování pravidelně organizovaného systému loupeží, byla rozbita a rozptýlena do všech směrů. Zločiny proti osobám jsou nyní poměrně vzácné.* Takto pochvalně se vyjádřil James Grant v Londýnských zprávách v roce 1838.

John Murray ve svém díle Londýnský svět v roce 1843 viděl situaci realisticky, ale i on uznal, že policie zločinnost zvládá dobře. *š Kdyfluváflme, kolik majetku je nahromaděno v každém obvodu., pěkvapí nás poměrně vzácný výskyt násilí a rabování a slušná jistota, že budou tyto pokusy odhaleny a potlačeny.*

V roce 1852 vyšel esej W.O'Briena v Edinburgh Review a policejní práce byla opět chválena. *š Organizace je tak dobrá, bezpečnost tak obecná a komplexní mašinerie pracuje*

¹⁷¹ Childs, H., *šPolice-Duty š Catechism and Reports*, London 1903, s. 44.

¹⁷² V roce 1856 bylo zatčeno v Londýně 143 000 tuláků. Ritchie, J. E., *The Night Side of London*, London 1861, s. 12.

¹⁷³ Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, Píbram 2005, s. 45.

¹⁷⁴ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 540.

*tak nenápadně, ale příliš – a proto zapomínáme na skutečné nebezpečí, které musí vždy existovat tam, kde kontrastuje bohatství a přepychy národa s jeho chudobou a zločinností. Lidé začínají považovat za samozřejmost..., ale bezpečnost spí a probouzejí se uprostřed hord hladovějících zlodějů.*¹⁷⁵

Tyto kladné ohlasy neznamenal, ale by policisté byli v emoci a Londýn by se stal mít problémy v oblasti kriminality. Stále se v londýnském davu setkávali poctiví, slušní občané a zloději, vrazi, lapky i podvodníci. A stále detektivové a konstáblové řešili vloupání, fyzická napadení, prostituci, loupežná přepadení a pátrání po pohřešovaných. Faktem ale zůstává, že založení metropolitní policie v roce 1829 znamenalo rozhodující obrát v nahlížení na zločin v Londýně a především obrát v přístupu k jeho potírání. Nově organizovaná policie vznikla pro boj se zločinností a tento úkol dobře plnila nejen ve svých počátcích, ale i během druhé poloviny 19. století.

II) Příklady policejní práce

Příkladem fungování policie může být svědectví Edwarda Ovena, příslušníka Metropolitní policie, o situaci v Hyde Parku.

Vagabundi, tuláci, mají vstup do Hyde Parku volný jako všichni ostatní. V horké letní dny je vídám natažené na trávě, jak se vyhřívají na slunci. Během mé služby je jim to dovoleno z toho prostého důvodu, že dosud neexistovalo žádné pravidlo, které by jim v tom zabránilo. Ale přísnější pravidla byla nedávno nastavena a ta snad postupně odstraní tyto neřádné osoby z parku. Lidem, kteří přijdou do parku, bylo velice nepříjemné vidět tyto –pinavé, roztrhané, mastně vypadající chlapíky, ležící na zádech s otevřenou pusou a chrápající. A proto jsme se pokoušeli zbavit se jich tím, že jsme je probouzeli a nařídili jim zůstat venku mimo park. A pokud to bylo možné, ukázat jim, že porušují stávající pravidlo. Občas jsme je odvedli na stanici a zatkli. Ale jeden nikdy neví, kdy některé osoby přijdou k policistovi a budou se rozčilně ptát na důvod, proč byli vyrušeni. *Š Co jsem udělal? Jedná se přece o volný park?* Je naší povinností zjistit, zda jsou tyto zdánlivě spáči živí nebo mrtví.¹⁷⁶ Ale oni nejsou spokojeni s vysvětlením a dokonce poté klidně podají písemnou stížnost na šzbyte něčím v –ování se konstábla.

¹⁷⁵ Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003, s. 541.

¹⁷⁶ Nebylo neobvyklé najít skutečně i koho mrtvého.

Prosazení tohoto pravidla a jeho zavedení zakazuje recitování, komické scénky, v –t ní a podobn . Tyto odsouzeníhodné projevy brzy zmizely, protože bylo pro policistu relativn snadné zastavit jejich špodnikání ō. Pokud je n kte í dále provozovali, velmi brzy se seznámili s magistrátem. Naproti brán Marble Arch byl zlatý d l pro v –tce, soud podle po tu hlupák , kte í vypadali, fle touflí v novat své –estipence, aby pocítili dotek ruky a zaslechli –epot v u–ích. Vid l jsem dva nebo t i d lat docela slu–ný obchod, ale samoz ejm , fle pravidlo zakazující nepovolaným osobám flebrat nebo vybírat peníze brzy umožnilo policii, aby v–echno ukon ila.

Ale tento p ípad s tuláky není tak jasný. Ne v–ichni lidé spící na tráv jsou tuláci a povale i. Vezm me si nap íklad drsn vypadajícího, ale estného, tvrd pracujícího mufle, který opustil sv j domov v Hammersmithu ve ty i hodiny ráno, a chodil po West Endu n kolik hodin stejn jako stovky dal–ích, a i poté se mu nepoda ilo získat práci. Musí se vrátit dom unavený, uchozený a s pocitem beznad je. P i pr chodu parkem je velmi t flké odolat poku–ení na chvíli ulehnout a výsledkem je, fle usne. Narazil jsem na tyto chudáky mnohokrát, obvykle se po probuzení zvedli a beze slova ode–li, ale ne tak tuláci. Ti se roz ilují, fle je n kdo vzbudil a ptají se: šCo se d je?ō

Mohl bych pokračovat v psaní jednoho incidentu za druhým, co se týká této povinnosti. Ale doufám, fle co jsem vypráv l, ukáfle tená m opatrnost policie p i vykonávání o isty m sta od povale . V ím, fle s trochou trp livosti tato i ostatní bývalé ne esti p estanou existovat.¹⁷⁷

O práci policie vypovídá i p íhoda Thomase Archera, který pozoroval skupinku mladých kapsá . Postávali u sklepa pivnice, ve které do–lo ke rva ce a pozorovali shromážd ný dav lidí kolem sebe. Za moment uvid l dal–í postavu, mufle nep íli–vkusn oble eného, *s bu inkou, nedopalkem cigarety v ústech a krátkým kouskem ratanové hole v ruce*. Vztah mezi nov p íchozím a parti kou u sklepa se zdál jasný. *š On byl jejich nemesis a jak bezstarostn pozorovali dav, on pozoroval je. Neř nejbyst ej–í z nich varovn hvízdnul, aby je mohl zachránit, mufl byl již na stejné stran ulice p ímo u nich a rozdával rány. Dali se na út k bez k iku nebo ná ku. Tento pozorovatel byl totiž policejní detektiv, známý každému mufli, flen i dít ti v sousedství...ō* Archer pokračoval v lí ení toho, jak dostala policie místo pod kontrolu, když poty ka v baru znovu propukla. Strážník v uniform zmizel na okamžik v davu na ulici a zklidnil jej, nemaje nic víc k dispozici než morální podporou *chlapíka v bu ince a byst e vyhlíflejícího mladého mufle v epici*. Ten, jak se ukázalo, byl jeho kolegou.

¹⁷⁷ Edward Owen, Hyde Park, *Hyde Park, Select Narratives, Annual Event, etc, during twenty years' Police Service in Hyde Park*, London 1906, s. 32-33.

šBylo evidentní, že Highway a v-echo to stra-né okolí kolem bylo odte pod kontrolou. P estože zde p ítomnost policist není p íli-zjevná, mohou být lehce povoláni a zvuk jejich ehta ek p ívolá i rychlou pomoc od jejich koleg .¹⁷⁸

Také dal-í zpráva je dokladem d ležitosti policie v metropoli.

Nedávno jmenovaný komisa Metropolitní policie, sir Charles Warren, vydal 8. íjna 1887 oznámení, že nebudou povolena šfádna ve ejná shromáfd ní na Trafalgarském nám stí, ani fádne proslovy. Tento zákaz m í zabránit demonstraci naplánované na ned lí 13. íjna na podporu v té dob v zn ného Williama O'Briena, bojovníka za práva irských nájemník . Pocity k ídvy ale zp sobily, že se Warrenova akce zm nila ve v-eobecnou diskusi a zazn ly projevy na podporu svobody slova a shromafl ování. Skupina socialist , unionist , Ir a nezam stnaných se shromáfdila na Trafalgarském nám stí, kam Warren preventivn rozmístil na 1500 policist . Ti m í na pomoc zátarasy na p ístupových cestách k nám stí a dv eskadry kavalérie. Do-lo ke st et m policie s demonstranty a neobe-lo se to bez násilí. Lídr unionist John Burns a spisovatel R. B. Cunninghame-Graham byli oba surov napadeni, ale nedo-lo k jejich zat ení. Výsledkem policejního zákroku bylo na dv st zran ných a také dva mrtví.¹⁷⁹

Záv r

Zlo ín je starý jako lidstvo samo. Existoval ve v-ech historických epochách, setkávali se s ním lidé na nejr zn j-ích místech sv ta. Nevyhnul se ani Londýnu za vlády královny Viktorie. Svou velikostí a svým charakterem umořnilo toto m sto, aby se zde zlo ín zabydlel a stal se nedílnou sou ástí jeho kařdodenního řivota. Ve druhé polovin 19. století uřl zlo innost nedosahovala takových rozm r jako ve st edov ku i raném novov ku, kdy řádily v úzkých a neosv tlených uli kách po etné bandy a lidé si nebyli jisti majetkem ani řivotem. P esto i viktoriánský Londýn zařlval svá p epadení, vrařdy, krádeře a podvody.

ím více jsem se seznamoval s problematikou kriminality v Londýn , tím jist ji jsem docházel k názoru, že toto m sto vytvo řilo ideální podmínky pro zlo innost. Za hlavní d vody povařuji jeho velkou rozlohu, vysokou koncentraci lidí, jeho charakter a chudobu.

Viktoriánský Londýn byl nejv t-ím m stem na evropském kontinent a ve druhé polovin 19. století v n m probíhal nebývale rychlý stavební rozvoj. Byl kombinací starých tvrtí s velkým mnořstvím úzkých a nepravidelných uli ek a nových -írokových t íd s proudícím davem lidí. V takovém prost edí se kriminální řivly dob e pohybovaly a bylo

¹⁷⁸ Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970, s. 129.

¹⁷⁹ Tames, R., *Political London*, London 2007, s. 99.

obtížné vypátrat je a dostihnout. Dobrá dopravní vybavenost Londýna, především hustá síť kolejnic, jim umožňovala rychlé přesuny z centra na předměstí.

Za velmi významný aspekt považují počet obyvatel a hustotu osídlení. V mnohamilionovém městě a přelidněných čtvrtích docházelo pochopitelně k velkému počtu spáchaných trestných činů. V Londýně vznikl dosud neznámý fenomén zvaný dav, se kterým se v té době nebylo možné setkat nikde jinde na světě.

Pokud jde o charakter města, Londýn byl obchodním centrem, do kterého proudilo zboží z nejrozsáhlejších částí světa, a u nějto byly suroviny nebo hotové výrobky. Díky koloniím byl sortiment zboží nezvykle široký. Byl také finančním centrem s mnoha bankami a penzijními ústavami a právním systémem, kde docházelo k produkci výrobků a ke zpracování suroviny. Nabídka pro zloděje, lupiče a podvodníky byla tedy bohatá.

Po prostudování mnoha informací o Londýně, o jeho obyvatelích a jejich životních podmínkách jsem došel k jednoznačnému závěru. Bída, v jaké žili, špatná a nízká úroveň hygieny, absence kultivovaného prostředí spolu s nevzdělaností, to vše vytvářelo podmínky pro existenci a rozvoj zločinnosti ve velkém.

Prameny a literatura

Vydané prameny

- Acton, W., *Prostitution Considered in Its Moral, Social, and Sanitary Aspects, in London and Other Large Cities and Garrison Towns*, London 1870
- Anonym, *Tempted London: Young Men*, New York c1889
- Archer, T., *The Terrible Sights of London*, London 1870
- Bennet, A. B., *Londoners in the Eighteen-Fifties and Sixties*, London 1924
- Childs, H., *Police-Duty Catechism and Reports*, London 1903
- Dickens, Ch. (Jr.), *Dickens's Dictionary of the Thames*, 1881, s. 179. [dostupné online]
<https://play.google.com/books/reader?id=g8IHAAAAQAAJ&printsec=frontcover&output=reader&hl=cs&pg=GBS.PP2>
- Greenwood, J., *The Seven Curses of London*, London 1869
- Mayhew, H. a Binny, J., *The Criminal Prisons of London and Scenes of London Life*, London 1862
- Phillips, W., *The Wild Tribes of London*, London 1855
- Quarterly Review, Vol.129, no.257, 1870 in: <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm>
- Ritchie, J. E., *The Night Side of London*, London 1861

Literatura

A) Monografie

- Ackroyd, P., *Londýn*, Praha 2002
- Arnold, C., *Underworld London*, London 2012
- Chesney, K., *The Victorian Underworld*, London 1970
- Durston, G. J., *Burglars and Bobbies: Crime and Policing in Victorian London*, Cambridge 2012
- Feldman, P. H., *Jack Rozparova*, Praha 2009
- Franklin, A., *Jack the Ripper*, Praha 2016
- Hibbert, Ch., *Londýn*, Praha 1998
- Inwood, S., *Historie Londýna*, Praha 2003
- Judd, D., *Impérium*, Praha 1999

- Kellett, J. R., *The impact of railways on Victorian cities*, New York 1969
- Kennedy, P., *Vzestup a pád Velmocí*, Praha 1996
- Kolektiv autor , *The Victorian City*, London 1973
- Porter, B., *Britannia's burden : the political evolution of modern Britain, 1851-1990*, London 1994
- Porter, R., *London: A Social History*, Cambridge 1995
- Sheppard, F., *London: A History*, New York 1998
- Steinbach, S. L., *Understanding the Victorians: Politics, Culture and Society in Nineteenth-Century Britain*, London 2012
- Strachey, L. G., *Královna Viktorie*, Praha 1993
- Tames, R., *Political London*, London 2007
- Watson, J. H., *Viktoriánská Anglie Sherlocka Holmese*, P íbram 2005

B) Odborné články

- SKOKAN, P., *Navy Estimates and Gladstone's Resignation*, in: SK IVAN, A. a SUPPAN, A., *Prague Papers on the History International Relations. Prague : Institute of World History, 2008. Dostupné online. ISBN 978-80-7308-254-3. S. 567-572. (anglicky)*

Internetové odkazy

- http://www.wikiwand.com/en/William_Lamb,_2nd_Viscount_Melbourne
- <http://www.victorianweb.org/history/pms/gladston.html>
- <https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/robert-gascoyne-cecil>
- <http://www.victorianlondon.org/index-2012.htm>